

TUTKINTOJEN SUUNNITTELUN, OSAAMISEN ARVIOINNIN JA TUTKINTOJEN MYÖNTÄMISEN LAADUNVARMISTUS AMMATILISESSA KOULUTUKSESSA

KUTSUSEMINAARIT 3.6.2016 ja 16.11.2016 Development session on
the topic "QA of qualification design, assessment and certification"
PROJECT NUMBER - 574310-EPP-1-2016-1-FI-EPPKA3-EQAVET - NRP

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Seminaarien osallistajat:

Aaltola Maija, Omnia
Ahtikari Merja, Helsingin Diakoniaopisto
Finne Pia, Vaasan aikuiskoulutuskeskus
Halmevuo Tiina, Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda
Huttunen Marjut, Ammattiopisto Luovi
Isokallio Matti, Satakunnan koulutuskuntayhtymä
Kaivola Riitta, Ammattiopisto Luovi
Kankare Tuike, Turun ammatti-instituutti aikuiskoulutus, Sivistystoimiala, Turun kaupunki
Karjalainen Raisa, Etelä-Savon ammattiopisto, Etelä-Savon Koulutus Oy
Karusaari Riitta, Lapin matkailuopisto, Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
Kivelä Hillevi, Vaasan ammattiopisto
Koski Leena, Opetushallitus
Lassila Hillevi, Sedu
Leimu Petri, Turun Ammattiopistosäätiö
Leppimäki Siru-Liina, Opetushallitus
Liimatainen Anne, Opetushallitus
Lindman Johan, Vaasan ammattiopisto
Neuvonen Satu, Tampereen Aikuiskoulutuskeskus
Oikarinen Esa, Kainuun ammattiopisto, Kajaanin kaupungin koulutusliikelaitos
Pekkala Arto, Opetushallitus
Riihimäki Tarja, Opetus- ja kulttuuriministeriö
Räkköläinen Mari, Karvi
Saarikko Taina, Jyväskylän ammattiopisto
Stenbacka Åsa, Vaasan ammattiopisto
Ståhl Boris, Yrkesakademin
Syrjälä Marita, Sedu
Tainen Marjukka, Pajulahti Olympic Training Center
Tornberg Anne, Ammattiopisto Luovi
Wiman Sirkka, Omnian aikuisopisto

Action Grant 2016 – Support to the European Quality Assurance in Vocational Education and Training National Reference Points (EQAVET NRP)

Decision number – 2016 – 0776 / 001 – 001

Project Nr 574310-EPP-1-2016-1-FI-EPPKA3-EQAVET-NRP

Hanke on rahoitettu Euroopan komission tuella. Tästä julkaisusta vastaavat ainoastaan sen laatijat, eikä komissio ole vastuussa siihen sisältyvien tietojen mahdollisesta käytöstä.

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Sisälllys

1. Johdanto.....	3
2. Sertifiointiprosessi eri maissa ja sen laadunvarmistus.....	4
3. Osaamisperusteisuus ja ammatillisen koulutuksen reformin muita linjauksia.....	6
4. Osaamisen arvioinnin ja tutkintojen laadunvarmistus osana koulutuksen järjestäjän toimintajärjestelmää.....	9
5. Tutkintojen ja niiden järjestämisen suunnittelun laadunvarmistus.....	12
5.1. Lainsäädäntö ja valtakunnalliset tutkinnon perusteet.....	12
5.2. Koulutusten suunnittelu koulutuksen järjestäjän tasolla	13
5.3 Opiskelijan opintojen suunnittelu	15
6. Opiskelijan osaamisen arvioinnin laadunvarmistus	16
6.1. Arviointimenetelmät ja -välineet osaamisen arvioinnin laadunvarmistuksessa.....	17
6.2. Arvioijien koulutus ja pätevyys.....	19
6.3. Arvioinnin mahdolliset virhelähteet.....	19
6.4. Näyttöympäristön ja näyttöpaikan laadunvarmistus.....	20
7. Tutkintojen myöntämisen laadunvarmistus	22
8. Yhteenveto	23
LÄHTEET	27
LIITTEET	29

1. Johdanto

Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön yhteistyössä järjestämien kutsuseminaarien tavoitteena oli edistää tutkintojen suunnitteluun, osaamisen arviointiin ja tutkintotodistusten antamiseen liittyvää laadunvarmistusta osana koulutuksen järjestäjän toimivaa laadunhallintajärjestelmää. Tämä asiakirja on 3.6. ja 16.11.2016 pidettyjen seminaarien raportti.

Tutkintojen suunnittelun, osaamisen arvioinnin ja tutkintotodistusten antamisen laadunvarmistusta on tärkeää tarkastella eri näkökulmista, ja siihen liittyy oleellisesti erilaisia asioita. Raportissa aihealueeseen liittyvää laadunvarmistusta tarkastellaan kansallisen tason toimintana, koulutuksen järjestäjien tasolla ja osana opiskelijan oppimisprosessin laadunvarmistusta. Kansallisella tasolla tarkastellaan mm. tutkinnon perusteita ja niihin sisältyviä arviointikriteereitä. Koulutuksen järjestäjän tasolla pohditaan koulutuksen suunnittelua ja toteutusta mm. organisaatiokulttuurin, koulutustarjonnan, sidosryhmien osallistumisen ja oppimista tukevien järjestelyjen näkökulmasta. Raportissa tarkastellaan lisäksi arviointimenetelmiä, arvioijien koulutusta ja pätevyyttä sekä näyttöympäristöä opiskelijan tasolla osaamisen arvioinnin laadunvarmistuksessa ja tutkintojen myöntämisen laadunvarmistamista.

Kappaleessa *Sertifiointiprosessi eri maissa ja sen laadunvarmistus* esitellään joitakin aihealueeseen liittyviä tutkimustuloksia, ja kappaleessa *Osaamisperusteisuus ja ammatillisen koulutuksen reformin muita linjauksia* sisältää tietoa osaamisperusteisuus-käsitteestä sekä ammatillisen koulutuksen reformista. Lisäksi viimeksi mainittu kappale sisältää koonnin seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita reformiin liittyen.

Kappaleissa 4-8 tämän asiakirjan pääpaino on 3.6. ja 16.11.2016 pidettyjen kutsuseminaarien tulosten esittelemisessä. Nämä pohjautuvat osallistujien pitämiin esityksiin, yhteiseen keskusteluun sekä pienryhmissä käytyihin keskusteluihin.

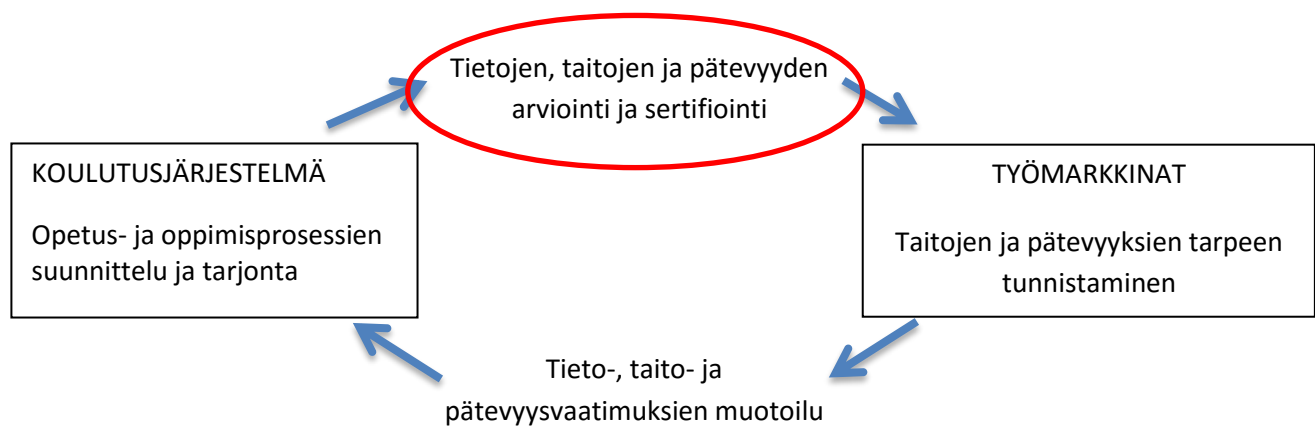
Yhteenvetoluvussa esitetään kiteytetysti keskeisiä asioita, joita koulutuksen järjestäjän tulisi ottaa huomioon erityisesti tutkintojen ja osaamisen arvioinnin laadunvarmistuksessa.

Raportin liitteissä esitellään lyhyesti erilaisia lähestymistapoja tutkintojen suorittamisen ja suunnittelun, osaamisen arvioinnin ja tutkintotodistusten myöntämiseen liittyvään laadunvarmistukseen eri tutkimusten, määritelmien, työseminaarien ja vertaisoppimisvierailujen (PLA) esitysten pohjalta. Lähteistä löytyy myös linkit kattavampiin aiheeseen liittyviin materiaaleihin.

2. Sertifiointiprosessi eri maissa ja sen laadunvarmistus

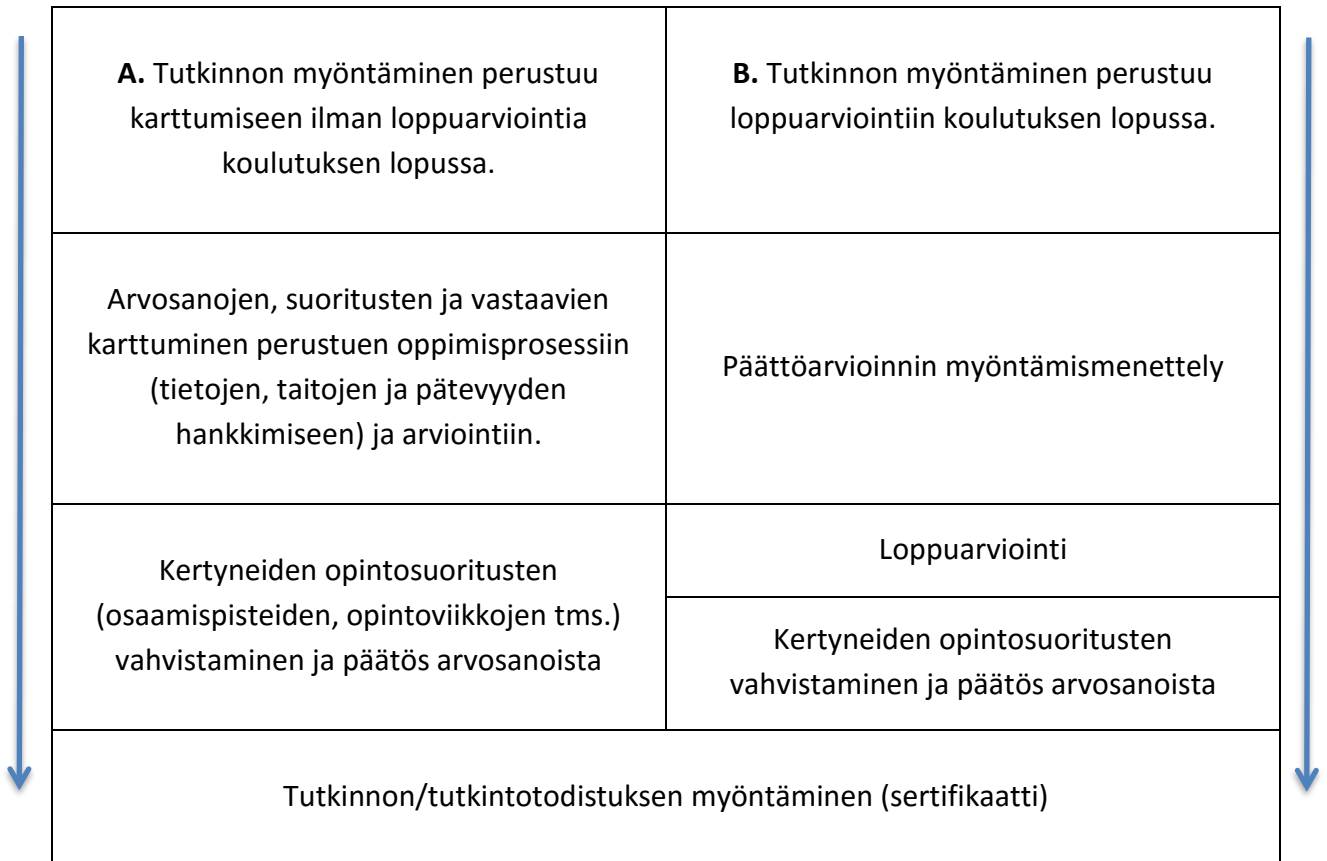
CEDEFOPin tutkimuksen *Sertifiointin laadunvarmistus ammatillisessa peruskoulutuksessa* yhtenä tavoitteena oli lisätä ymmärrystä siitä, miten sertifiointi ymmärretään eri maissa, mikä on luonteenomaista sertifiointiprosessille ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tutkimus sisältää kirjallisuuskatsaukset, raportit kahdestatoista eri maasta ja kymmenen tapaustutkimusta. Tutkimuksen kohteena olevat alat olivat tietotekniikka (ICT), sosiaali- ja terveysala sekä matkailuala. Tutkimuksessa haastateltiin koulutuspolitiikan asiantuntijoita (50 kpl), ammatinharjoittajia (135 kpl) ja opiskelijoita (30 kpl).

Analyttinen malli sisältää kolme komponenttia; *sertifiointin lähestymis- ja menettelytavat, sertifiointiprosessin laadun varmistamiseen käyttävät mittaukset* sekä *palautemekanismin ammatillisen peruskoulutuksen (IVET) ja työmarkkinoiden välillä*. Seuraavan kuvion avulla hahmotetaan sertifiointin asemaa palautemekanismissa (feedback loop):

Kuvio 1. Sertifiointin asema (Based on Cedefop 2013, Renewing VET provision)

Tutkimuksessa selvisi, että *sertifiointiprosessille* ei ole käytössä tarkkaa määritelmää useimmissa maissa. Tutkimuksen perusteella sertifiointiprosessi kuvaa monilukuisia (joskus toisiinsa liittyviä) prosesseja (alkaen yksittäisten oppijoiden arvioinnista), joka johtaa tutkinnon/tutkintotodistuksen myöntämiseen. Oppijoiden arviointi on keskeinen elementti tässä prosessissa. Suomessa, Espanjassa ja Englannissa tutkinnon myöntäminen perustuu akkumulaatioon eli karttumiseen tai kerääntymiseen, ilman loppuarviointia koulutuksen lopussa. Itävallassa, Tanskassa, Virossa, Saksassa, Unkarissa, Hollannissa, Portugalissa, Romaniassa ja Sloveniassa tutkintojen myöntäminen taas perustuu loppuarviointiin tai sertifiointikokeeseen koulutuksen lopussa. Seuraavassa taulukossa on esitetty näiden kahden eri arviointilähestymistavan vaiheet sertifiointiprosessissa.

Kuvio 2. Lähestymistavat arviointiin ja sertifiointiprosessin vaiheet tai elementit

Sertifiointiprosessin vaiheet ovat siis arviointi, kertyneiden opintosuoritusten vahvistaminen ja arvosanojen antaminen sekä tutkinnon/tutkintotodistuksen myöntäminen. Arviointi ymmärretään oppijan saavuttamien tietojen, taitojen ja pätevyyden todentamisen prosessiksi. Kertyneiden opintosuoritusten vahvistaminen ja arvosanojen antaminen (verification and grading) ymmärretään arviointia seuraavana prosessina. On siis kyse sen vahvistamisesta, että tietyt arvioidut oppimistulokset on saavutettu niin, että ne vastaavat tutkinnon perusteissa määriteltyjä oppimistuloksia. Yleensä tähän sisältyy päätös arvosanasta, jonka oppijat saavat suorituksestaan. Tutkinnon myöntäminen ymmärretään prosessina, jossa virallisesti todistetaan oppimistulokset saavutetuiksi antamalla yksilölle sertifikaatti tai tutkintotodistus.

Edellä esitetyt elementit ovat kaikki sellaisia, jotka tunnustettiin kaikissa tutkimukseen osallistuneissa maissa. Huomionarvoista on, että monet maat eivät käytä nimenomaan termiä sertifiointi. Tämän lisäksi elementtejä ei aina ole mahdollista selvästi erottaa toisistaan erillisinä prosesseina. Aina ei myöskään ole erotettavissa selkeitä vaiheita tai kronologisia askelia, joilla edettäisiin. Myös niissä tapauksissa, joissa loppuarviointi on osana sertifiointiprosessia, koulutuksen aikainen arviointi nähdään erittäin tärkeänä myönnettävän sertifikaatin laadun varmistamisessa.

Miten sertifiointin laatua varmistetaan?

Tutkimuksessa sertifiointia tukevien laadunhallintatoimien analysointiin käytettiin mallia, jolla tunnistettiin menettelytavat ammatillisten koulutusjärjestelmien eri tasoilla (makro, meso, mikro) ja tämän ohella tunnistettiin erilaisia laadunvarmistuksen näkökulmia (panos, prosessi, tuotos). Tämän mallin soveltamisen pohjalta tunnistettiin seuraavat keskeiset piirteet maissa, jotka varmistavat sertifiointiprosessin laatua:

- a) sertifiointi muodollisissa laadunvarmistusmekanismeissa,
- b) selkeät laatuvaatimukset arvioinnille,
- c) informaation toimittaminen sidosryhmille,
- d) arvioijien valintaa koskevat periaatteet, vaatimusten määrittely ja arvioijien koulutus
- e) arviointimetodien ja menettelyjen laatu,
- f) kertyneiden opintosuoritusten vahvistamisen laatu ja arvosanojen antaminen (verification quality and grading),
- g) valitukseen liittyvät menettelytavat
- h) sertifiointin dokumentointi, arviointi ja valvonta.

Sertifiointiprosessin valvonta on tärkeä tehtävä makro (järjestelmän), meso (koulutuksen järjestäjän) ja mikro (ammattinharjoittajan) tasolla. Informaatiota ja palautetta tulisi kerätä sertifiointiprosessin parantamiseksi eri tasoilla. Kaikissa maissa tehtiin jonkinlaisia toimia dokumentoinnin ja valvonnan suhteen, mutta ainoastaan muutamassa maassa (esim. Unkarissa, Hollannissa, Sloveniassa, Suomessa ja Englannissa) oli käytössä systemaattinen menettelytapa.

Liitteistä löytyy kattavampi esitys aiheesta ja lähteistä löytyy linkit alkuperäisiin materiaaleihin.

3. Osaamisperusteisuus ja ammatillisen koulutuksen reformin muita linjauksia

Ammatillisen koulutuksen reformi korostaa 2015 tutkinonnuudistuksessa vahvistettua osaamisperusteisuutta.

Based on learning outcomes, eli oppimistuloksiin perustuva, on Suomessa vakiintunut muotoon osaamisperusteisuus. Osaamisperusteisuudessa on kyse siitä, että ammattitaitovaatimukset eli työelämässä vaadittava osaaminen on opetuksen ja ohjauksen sekä arvioinnin ja osaamisen tunnustamisen lähtökohtana kaikkien koulutuksen järjestäjien

toiminnassa. Tämän toteutumiseksi on siirrytty pois oppiaine- ja sisältö- ja aikakeskeisyydestä. Oppiaineiden opiskelusta on siis siirrytty osaamisen hankintaan ja osaamisen osoittamiseen. Sekä tutkinnonperusteiden että koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmien ja muun toiminnan tulee olla osaamisperusteista.

Kansainvälisesti käytetään käsitettä learning outcomes, jolla siis tarkoitetaan oppimistuloksia. Kun kansallisella tasolla puhutaan osaamisesta, tarkoitetaan samaa asiaa.

Lähteistä löytyy linkki kattavampaan materiaaliin.

Ammatillisen koulutuksen reformin muita linjauksia

Luonnoksessa (hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi 8.11.2016) ehdotetaan, että lainsäädäntö uudistettaisiin vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeita. Ammatillista koulutusta koskevat säädökset koottaisiin yhteen lakiin, jonka lähtökohtana olisivat osaamisperusteisuus ja asiakaslähtöisyys. Osa työvoimakoulutuksesta siirrettäisiin opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle.

Ammatillisina tutkintoina voitaisiin yhä suorittaa ammatillisia perus-, ammatti ja erikoisammattitutkintoja. Tutkintojen suorittamisessa siirryttäisiin yhteen suorittamistapaan. Ammatilliseen koulutukseen voisi hakeutua ympäri vuoden. Jatkuvan haun rinnalla vuosittain järjestettävä valtakunnallinen yhteishaku säilyisi.

Lisäksi otettaisiin käyttöön yhtenäinen henkilökohtaistamisprosessi, jossa hakeutujalle suunniteltaisiin soveltuva tutkinto tai koulutus, tunnistettaisiin ja tunnustettaisiin aiemmin hankittu osaaminen ja suunniteltaisiin puuttuvan osaamisen hankkiminen, osaamisen osoittaminen ja arviointi. Lisäksi HOPS poistuisi ja sen tilalle tulisi HOS, henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma. Keskityttäisiin hankkimaan vain sitä osaamista, joka opiskelijalta puuttuu. Henkilökohtaistamisprosessissa suunniteltaisiin myös tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavat tukitoimet, kuten erityisen tuen tarve. Osaamisen arviointiin tulisi yksi, näyttöperusteinen, osaamisen hankkimistavasta riippumattomampi tapa suorittaa ammatillinen tutkinto. Lisäksi osaaminen osoitettaisiin pääasissa työelämässä käytännön työtilanteissa.

Koulutuksen järjestäjä päättäisi koulutuksen toteuttamistavoista. Opiskelijalla olisi jatkossakin oikeus saada opetusta ja henkilökohtaista ja muuta ohjausta ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Opiskelijalla olisi myös edelleen oikeus saada erityistä tukea oppimisvalmiuksien, vamman, sairauden tai muun syyn perusteella ja tämä oikeus laajennettaisiin koskemaan myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnon opiskelijoita.

Oppisopimuskoulutus säilyisi keskeisiltä osin nykyisellään. Koulutussopimus korvaisi nykykuotoisen työssäoppimisen. Koulutussopimuksella opiskeltaessa opiskelija ei olisi

työsuhteessa työpaikkaan, työpaikka ei maksaisi korvausta opiskelijalle eikä työpaikalle maksettaisi korvausta koulutussopimuksen ajalta.

Ammatillisen koulutuksen säätely- ja ohjausjärjestelmä uudistettaisiin siten, että kaikkea ammatillista koulutusta säädeltäisiin jatkossa yhdellä järjestämisluvalla. Koulutuksen järjestäjät voisivat järjestämislupansa rajoissa päättää aiempaa vapaammin koulutustarjontansa kohdentamisesta sekä koulutuksen järjestämistavoista ja oppimisympäristöistä. Edellä esitetyn tarkoituksena on lisätä koulutuksen järjestäjän liikkumavaraa ja toimivaltaa vastata nopeasti ja ketterästi työelämän ja yksilöiden sekä alueiden muuttuviin osaamistarpeisiin. Ohjaus- ja säätelyjärjestelmä muodostuisi koulutuksen järjestämisluvasta sekä vuosittaisesta rahoituksen suoritepäätöksistä, joilla päätettäisiin seuraavan varainhoitovuoden tavoitteellisista opiskelijavuosista, mukaan lukien työvoimakoulutukseen varattavat opiskelijavuodet.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistettaisiin yhdeksi kokonaisuudeksi. Ammatilliseen koulutukseen kohdennettava valtionrahoitus muutettaisiin talousarvioperusteiseksi eli luovuttaisiin toteutuneisiin kustannuksiin perustuvasta rahoitusjärjestelmästä. Rahoitusjärjestelmässä painopiste siirtyisi suorituksia ja koulutuksen vaikuttavuutta painottavaksi opiskeluun käytetyn ajan laskemisen sijasta. Rahoitusjärjestelmä olisi suhteellinen, jolloin suoritteille ei enää asetettaisi etukäteen kiinteää yksikköhintaa, vaan koulutuksen järjestäjän saama rahoitus vastaisi järjestäjän toteuttamien suoritteiden suhteellista osuutta kaikkien järjestäjien suoritteista. Rahoitusjärjestelmä koostuisi perus-, suoritus- ja vaikuttavuusrahoituksesta sekä strategiarahoituksesta, joilla olisi erilaiset määräytymisperusteet. Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1. päivä tammikuuta 2018.

Tämä on tiivistelmä alkuperäisestä materiaalista, johon löytyy linkki lähteistä.

Seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita:

- Koulutuksen järjestäjä on reformin jälkeen nykyistä keskeisemmässä roolissa ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksessa.
- Ammatillisen koulutuksen reformi edellyttää toimintojen uudelleen tarkastelua ja myös toimintatapojen muokkaamista reformin linjauksia tukevaksi.
- Riittääkö jatkossa oman toiminnan arviointi, vai pitäisikö olla nykyistä tiukemmin linjattu, että koulutuksen järjestäjällä on oltava koulutuksen järjestäjätasoinen arviointisuunnitelma? Entä miten varmistetaan osallistuminen ulkoiseen arviointiin? Tällä hetkellä osallistumatta jättämisestä ei tule sanktioita. Mikäli koulutuksen järjestäjä ei noudata yhteisiä periaatteita, opetus- ja kulttuuriministeriöllä on mahdollisuus perua järjestämislupa. Tämä on kuitenkin hyvin radikaali mekanismi, eikä tätä ole juurikaan käytetty.

- Muutokset haastavat työelämäyhteistyön edelleen kehittämiseen. Ei voida vaikuttaa suoraan siihen, miten työpaikat toimivat, mutta voidaan pohtia, miten voitaisiin kehittää yhteistyötä niin, että se palvelee joustavasti molempia osapuolia.
- Osa opiskelijoista oppii nopeammin, mikä edellyttäisi joustavuutta myös työssäoppimisen, jatkossa koulutusopimuksen pituuksiin.
- Osaaminen tulisi osoittaa pääasiassa työelämässä käytännön työtilanteissa. Työelämäpalautteiden mukaan työelämä ei rajattomasti pysty vastaanottamaan työssäoppijoita. Osaamista siis tulisi voida osoittaa myös aitoja työtilanteita vastaavissa tilanteissa ja ympäristöissä. Tilanne voitaisiin myös stimuloida esimerkiksi oppilaitosympäristöön. Tärkeää on, että työelämä saataisiin kuitenkin mukaan esim. auditoimaan oppilaitosten oppimis- ja muita ympäristöjä.
- Koska ammatillinen koulutus ei ole ainoastaan työn tekemistä varten, tulisi pohtia, tulisiko sen sisältää nykyistä laajemmin niin sanottua soft skills-taitoja? Työelämässä toimitaan yhdessä muiden ihmisten kanssa, näin ollen muun muassa yhteistyötaitot, neuvottelu- ja argumentointitaidot ovat tärkeitä työelämätaitoja.
- Mikäli opiskelija ei henkilökohtaistamisen myötä kulje enää ryhmän mukana, vaatii tämä opiskelijalta itsenäisyyttä ja itsenäisen opiskelun valmiuksia. Ryhmytyminen nähdään tärkeänä, ja sen onnistumista tulisikin pyrkiä edistämään henkilökohtaistamisen rinnalla.
- Tärkeää on ratkaista opiskelijan ohjausprosessit ja se, millainen rooli siinä on eri toimijoilla, kuten ryhmänohjaajilla. Tulee ratkaista, miten ohjaus järjestetään. Esimerkiksi, onko opiskelijalla sama ohjaaja läpi opintojen vai vaihtuuko ohjaaja.

4. Osaamisen arvioinnin ja tutkintojen laadunvarmistus osana koulutuksen järjestäjän toimintajärjestelmää

Nykyisen lainsäädännön mukaan koulutuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa koulutusta, osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin sekä julkaista arviointien keskeiset tulokset. Koulutuksen järjestäjän toiminnan laatua on arvioitu osana järjestämislupaprosessia ammatillisten ja taloudellisten edellytysten näkökulmasta. Sekä toimintaympäristön muuttuminen sekä työelämäyhteistyön lisääntyminen kuitenkin edellyttävät koulutuksen järjestäjältä toimivaa laadunhallintaa ja monipuolista oman toiminnan arviointia, jotta toiminnan laatu voidaan konkreettisesti osoittaa kaikille yhteistyökumppaneille ja sidosryhmille. (Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (8.11.2016), 80-81)

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan tilaa selvitettiin Opetushallituksen organisoimalla laadunhallintajärjestelmien itsearvioinnilla ja Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) tekemällä ulkoisella arvioinnilla keväällä 2015. Itsearviointiin osallistui yli 90 % kaikista ammatillisen koulutuksen järjestäjistä. Arviointi oli kriteeriperustainen ja edellytti

koulutuksen järjestäjiltä sidosryhmien laajaa kuulemista (mm. opettajat, opiskelijat, työelämä, yhteistyökumppanit). Arvioinnin mukaan valtaosalla ammatillisen koulutuksen järjestäjistä (71 %) on toimivaksi katsottava laadunhallintajärjestelmä. Arviointi osoitti kuitenkin laadunhallinnan kehittämiskohteita niidenkin koulutuksen järjestäjien kohdalla, jotka saavuttivat hyväksytyt rajat. Arvioinnin keskeinen tulos oli, että laadunhallinnan kehittäminen edellyttää koulutuksen järjestäjän sitoutumista. (Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (8.11.2016), 81)

Ammatillisen koulutuksen laatustrategissa ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan keskeisiksi periaatteiksi on määritelty asiakaslähtöisyys, luottamus, toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys, erinomaisuuteen pyrkiminen, tasalaatuisuus, innovatiivisuus, uudistumiskyky ja toisilta oppiminen. (Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2010- 2020, 13)

Seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita:

- Laatu kulttuuri on tärkeää tunnistaa ja ottaa huomioon toimivaa laadunhallintajärjestelmää rakennettaessa ja ylläpidettäessä.
- Koulutuksen järjestäjän sisäinen laadunvarmistus: Prosessien tarkastelu ja uudelleen kuvaaminen ja nimeäminen ovat tärkeitä, sillä dokumentit ja ohjeet ovat tärkeä osa laadunhallintaa, ja kieli rakentaa todellisuutta. Sisäisen laadunvarmistuksen kannalta hyvä johtaminen, erityisesti pedagoginen johtaminen, on laadunhallinnan perusta. Sisäistä laadunvarmistusta voidaan käytännössä toteuttaa mm. sisäisillä auditoinneilla ja vertaismentorointia hyödyntämällä.
- Tiedonhallinnalla on iso merkitys. Laadunhallinnan näkökulmasta on tärkeää saada oikea-aikaista ja virheetöntä tietoa sekä sisäiseen käyttöön että viranomaisten taholta tapahtuvaan seurantaan. Tärkeää on esimerkiksi olla selvillä, miten varmistetaan, mitä opiskelija jo osaa, kun hän vaihtaa oppilaitosta.
- Oppimisen arviointi ja sen dokumentointi on erityisen tärkeää opiskelijan oikeusturvan kannalta. Koulutuksen järjestäjällä tulee olla selkeä järjestelmä tiedon kirjaamiseksi, mieluiten suoraan opiskelijahallintojärjestelmään tai opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan. Tietojärjestelmien tulisi tukea tätä työtä.
- Koulutuksen suunnittelun pitää olla johdettu prosessi. Koulutuksen järjestäjän tulee jo suunnitteluvaiheessa varmistaa, että tutkintovaatimusten mukainen tutkinto on mahdollista opiskella ja että kaikki tutkinnon osat tulee suoritettua.
- Laadunvarmistusta voisi helpottaa, jos olisi olemassa suositus tiettyjen prosessien kuvaamisesta, mm. puuttuvan osaamisen hankkimisprosessin/oppimisprosessin ja hakeutumisprosessin kuvaamisesta.
- Esimerkiksi henkilökohtaistamista koskevat lomakkeet voisivat olla kaikille koulutuksen järjestäjille yhteisiä, ettei jokaisen tahoillaan tarvitsisi niitä pohtia. Näin säästettäisiin resursseja. Tällä hetkellä on käytössä useita erilaisia henkilökohtaistamislomakkeita.

- Prosessikuvaukset konkretisoituvat toimintaohjeena. On tärkeää, että henkilöstöllä on selkeät toimintaohjeet. Esimerkiksi sisäisen auditoinnin avulla voidaan varmistaa ja selvittää, toimitaanko toimintaohjeen mukaan.
- Opiskelijan ikä ei saa olla ratkaisevassa asemassa siinä, minkälaiseen nk. putkeen ohjataan, vaan mitä osaamisesta hänellä on, osaamisperusteisuuden tulee tässäkin ohjata toimintaa.
- HOPS/HOS–prosessin toteutumista tulisi seurata ja opiskelijan HOPS/HOS–osaamista kehittää.
- Osaamisen tunnustamisen prosessin tulee olla selkeä. Sen tulisi sisältää menettelytavat koulutuksen järjestäjän tunnustamisen jälkeen: miten hankitaan osaaminen puuttuvan osaamisen osalta, eli mitä tapahtuu tunnustamisen jälkeen.
- Henkilöstön kehittäminen sekä palautteen keruu ja analysointi ovat tärkeitä (palauteprosessi). Paras tulos palauteprosessista saadaan, kun kiinnitetään huomiota siihen, mitä kerätään, milloin kerätään ja mihin palautetieto johtaa. Palautetta ei siis pidä kerätä palautteen vuoksi, vaan keräämisen tulee olla tietoista ja palautetta tulee käyttää kehittämiseen.
- Toiminnan laadun osoittaminen tulisi olla helposti todennettavissa mittareiden avulla. Esimerkiksi AIPAL- palautteen kyllä ja ei-vastaukset eivät tuota tietoa kehittämisen tueksi.
- Palautekysely työssäoppimisen ohjaajille on tärkeä ja sen tulisi mielellään olla mobiilisti käytettävä.

Koulutuksen järjestäjän ulkoinen laadunvarmistus

- Vertaisarviointi ja benchmarking: Toisilta oppimista ja parhaiden käytäntöjen jakamista tulee hyödyntää nykyistä enemmän.
- Ulkoisiin auditointeihin ja erilaisiin laatupalkintokilpailuihin valmistautuminen parantaa jo itsessään laatua, mutta aina on myös hyödyllistä saada ulkopuolelta näkemyksiä.
- Laatuverkostoihin osallistuminen ja yhteinen kehittämistyö, esimerkiksi laadunarvioinnissa, on tärkeää.
- Hallituksen esityksessä linjataan, että koulutuksen järjestäjältä edellytetään toimivaa laadunhallintaa. Ulkoisen valvonnan nähtiinkin auttavan kehittämistoiminnan suuntaamista. Mikäli jokin tietty toiminta saa huonoa palautetta useammalla koulutuksen järjestäjällä, silloin asialle tulee tehdä jotain.
- Millainen ulkoinen arviointi tarvitaan reformin myötä rahoituksen muuttuessa? Vaarana voi olla esimerkiksi se, että rahoitusmalli ajaa koulutuksen järjestäjät T1 tason vahvistamiseen eli sen varmistamiseen, että opiskelijoille kertyy suorituksia ja he valmistuvat. Koulutuksen järjestäjän henkilöstön vastuu laadunvarmistuksesta korostuu. Erityisesti opettajan rooli laadunvarmistajana on merkittävä arviointipäätöstä tehtäessä.

5. Tutkintojen ja niiden järjestämisen suunnittelun laadunvarmistus

5.1. Lainsäädäntö ja valtakunnalliset tutkinnon perusteet

Hallituksen esityksessä edellytetään toimivaa laadunhallintaa. Lisäksi esityksessä järjestämislupien yhteydessä kiinnitetään huomiota laadunäkökulmaan, kun määritellään järjestämisedellytyksiä. Laadusta puhutaan siis useammassa kohdassa. Omanaan on myös pykälä koskien laadunhallintaa ja arviointia. On todennäköistä, että keskustelua laadunhallinnasta käydään jatkossa yhä enemmän, sillä toimivan laadunhallinnan varmistaminen tulee olemaan isoimpia haasteita reformissa. Lakiehdotuksista löytyy seuraava pykälä:

Laadunhallinta ja koulutuksen arviointi (109 §)

Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja jatkuvasta kehittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatu järjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin tulokset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä arvioinnista ja sen kehittämisestä. Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta säädetään Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetussa laissa (1295/2013).

16.11.2016 pidetyssä kutsuseminaarissa Arto Pekkala Opetushallituksesta kertoi osallistujille ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen tulevista muutoksista. Tällä hetkellä perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja on noin 350. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne muuttuu niin, että 1.1.2019 tutkintoja on 162 kappaletta. Vain noin 50 nykyistä tutkintoa säilyy sellaisenaan, mutta näihinkin saattaa tulla työelämän muutoksista aiheutuvia uudistuksia. Näin ollen lähes kaikki tutkinnot tulevat jotenkin muuttumaan. Tutkintojen laadun varmistamiseksi muutokset edellyttävätkin muun muassa arvioijien perehdyttämistä. Tutkintorakennemuutoksen on tarkoitus olla valmis 1.1.2019 mennessä. Opetushallituksessa tutkintojen kehittämiseen liittyvässä laadunvarmistussuunnitelmassa on nostettu esiin mm. se, että arvioinnin kriteerien ja kohteiden tulee olla hyvät ja samansuuntaiset jo siinä, miten ne kirjoitetaan. Vaikka tunnustetaan, että tämä on tärkeää laadunhallinnan ja koulutuksen järjestäjän näkökulmasta, jää kuitenkin nähtäväksi, kuinka hyvin aikataulun puitteissa kyseisiin laadunvarmistussuunnitelman tavoitteisiin pystytään vastaamaan. Opetushallituksen tutkintojen kehittämisen laadunvarmistuksessa korostetaan selkeän kielen ja helposti hahmotettavan tutkinnon muodostumisen tärkeyttä.

Tutkinnon perusteisiin tulee siis useita muutoksia. Jatkossa on vain yksi tapa suorittaa tutkinto, lisäksi yhteisiä tutkinnon osia uudistetaan ja ne ovat kaikille perustutkintoa

suorittaville pakollisia. Myös ammatti- ja erikoisammattitutkinnoissa voi olla yhteisiä tutkinnon osia.

ePerusteet-palvelu on otettu käyttöön ja sinne on siirretty tutkintojen perusteet digitaaliseen muotoon. Kentältä tulleet kehittämissuhteet ovat koskeneet pääasiassa sitä, miten perusteita olisi mahdollista saada paremmin paperimuotoon. Tämä kertonee siitä, ettei joko osata tai ole totuttu käyttämään digitaalimuotoisia perusteita, tai ei olla halukkaita opettelemaan niiden käyttöä. Voidaan myös kokea, ettei ePeruste-palvelu palvele tarkoituksenmukaisella tavalla. Esimerkiksi ePeruste-palvelun suhde nykyisiin tiedonhallintajärjestelmiin voi olla ongelmallinen. Myös opiskelijat toisinaan kaipaavat tutkinnon perusteita paperimuodossa. On myös kaivattu sähköisesti/tai helposti tulostettavissa olevia ”lomakkeita” arviointikriteereistä arviointikeskustelujen avuksi. Vaikka pitäisi kannustaa käyttämään sähköisiä työkaluja, jokin lisätyökalu voisi kuitenkin olla tarpeen tiettyjä tilanteita ajatellen, esimerkiksi juuri arviointikeskusteluja varten laadunvarmistuksen ollessa tässä merkittävässä roolissa.

5.2. Koulutusten suunnittelu koulutuksen järjestäjän tasolla

Tutkintojen ja niiden järjestämisen suunnittelun laadunvarmistukseen koulutuksen järjestäjän tasolla liittyvät mm. koulutustarjonta, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, henkilökohtaistaminen ja sidosryhmien osallistaminen.

Seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita:

Koulutustarjonta

- On tärkeää kiinnittää huomiota koulutustarjontaan ja tutkinnonosien (osa-/osaamisalueiden) tarjontaan. Koulutustarjonnan tulisi olla sellaista, että se mahdollistaisi sekä nopeammin että hitaammin etevien opiskelijoiden sujuvan etenemisen opinnoissaan.
- Koulutustarjonnassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että koulutustarjonnalla vastatetaan alueellisiin tarpeisiin. Näin varmistettaisiin myös sitä, että tutkinnon pystyisi toteuttamaan laadukkaasti työssä oppimisen osalta, kun alueella on alan työpaikkoja. Vastuullinen koulutuksen järjestäjä rajoittaa tarvittaessa aloituspaikkojen määrää.
- Ohjausosaamiseen sekä valinnaisuuksien mahdollistamiseen tulisi panostaa.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

- Tunnistamisessa ja tunnustamisessa voisi hyödyntää digitalisaatiota. Osaamista dokumentoidaan esim. kuvaamalla videoita osaamisen tunnistamista varten.

- Asenteilla voi olla vaikutusta osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Toisella koulutuksen järjestäjällä suoritettujen opintojen tunnustaminen on melko mutkatonta, mutta muualla tapahtuneen ja arkioppimisen tunnistaminen ja tunnustaminen taas koetaan usein hankalammaksi. Tärkeää olisi lisäksi huolehtia siitä, että KV-vaihtojen ja aiemman työkokemuksen myötä tullut osaaminen voidaan tunnistaa ja tunnustaa.
- Henkilöstön perehdyttäminen tähän olisikin tärkeää. Tulee olla selvillä, kenen toimesta ja millä menetelmillä tunnistamista ja tunnustamista tehdään.
- Kun opiskelija lähtee työssä oppimaan, hän oppii siellä asioita ns. limittäin ja lomittain, tällöin haasteena on, miten karttunut osaaminen saadaan näkyväksi.
- Opetushenkilöstön palkan määräytyminen oppituntien mukaisesti ei saisi vaikuttaa päätökseen tunnustamisesta. Voiko opettaja jättää tunnustamatta osaamista, jotta saisi riittävästi opiskelijoita kurssille, jotta se ylipäätään järjestetään? Miten tällaisen tilanteen syntyminen saadaan estettyä?
- Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tulee olla systemaattista eikä se saa olla yksittäisen henkilön näkemyksiin ja totuttuihin tapoihin pohjautuvaa, vaan tunnistettaessa ja tunnustettaessa tutkintokokonaisuus tulee tuntea laajasti.
- Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen vaatii avarakatseisuutta. Kenen pitäisi huolehtia osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta? Esimerkiksi opinto-ohjaajan tai opettajan? Tällä hetkellä koko henkilöstö usen tunnistaa ja tunnustaa osaamista.

Henkilökohtaistaminen

- Puuttuvan osaamisen hankintaprosessi: Miten opiskelijoita ohjataan ja miten tunnistaminen ja tunnustaminen vaikuttavat yksilöllisiin opintopolkuihin? Onko opiskelijoiden mahdollista hankkia osaamista puuttuvan osaamisen osalta vai ohjataan opiskelijat ”vanhaan tapaan” ryhmän mukana oppimiseen, jossa opetus tapahtuu kaikille ”samalla paketilla”. Lisäksi tulee seurata sitä, miten laadittu henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, HOPS, toteutuu.

Sidosryhmien osallistuminen

- Opiskelijoiden osallistaminen laadunhallintaan: Laadunhallinnassa mukana olevat opiskelijat ovat tärkeässä roolissa. esimerkiksi opiskelijafoorumit ja muut yhteisölliset toimintatavat kuten opiskelijayhdistyksen ja johdon tapaamiset sekä keskustelut laatu- ja kehittämistyöryhmien kanssa ovat tapoja ottaa opiskelijoita mukaan.
- Opiskelija tulisi nähdä aidosti asiakkaana (AIPAL ja OPAL-palautteet ovat edistäneet tätä aikuiskoulutuksessa).

- Aikuiskoulutuksessa osallistuminen laadunhallintaan nähtiin olevan vaikeampaa, kun ihmiset tulevat ja menevät. Aikuisten kohdalla voisi yrittää hyödyntää mahdollisuutta osallistua verkon kautta.
- Opiskelijapalautteita tulee kerätä oikeista asioista, eikä liikaa, ja palautteet tulee käsitellä yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä tehdä palautteen pohjalta korjaavia toimenpiteitä tai muita kehittämistoimia.
- Opiskelijoiden osallistamista koulutuksen järjestäjän laadunhallintaan muutenkin kuin palautteiden, oman opiskelun suunnittelun sekä opiskelijafoorumien osallistumisen myötä voidaan toteuttaa esim. opetuksessa hyödyntämällä LEAN-mallia. Lisäksi omien työtilojen suunnittelu ja toteuttaminen 5S-mallilla on hyväksi koettu tapa.
- Työelämän näkökulma tulee ottaa huomioon. Aito vuoropuhelu esimerkiksi palautteiden ja erilaisten yhteistyöfoorumien kautta on tärkeää koulutusprosessien kehittämisessä. Erityisesti työelämäyhteistyössä yhdessä tehtävää koulutusten ennakoimista, koulutussuunnittelua ja koulutusten toteuttamisen yhteistyötä tulee edistää. Tässä voidaan hyödyntää mm. hanketyötä.
- Ammatillinen koulutus on nyt laajasti kehittämisen kohteena. Hankkeet antavat mahdollisuuden kehittää aidosti toimintaa eli hankkeiden avulla tehdään kehittämistyötä, jota tehtäisiin ilman hankkeita. Riskinä voi olla, että hankkeet elävät omaa elämäänsä – koskaan ei voi painottaa liikaa hankkeiden integroimista koko organisaation toiminnan kehittämiseen.
- Työelämäosapuoli voisi järjestää koulutuksen järjestäjille tarkoitetun seminaarin, jolloin kuunneltaisiin aidommin työelämää (koulutuksen järjestäjät menevät yleensä ns. koulutus edellä).

5.3 Opiskelijan opintojen suunnittelu

Tutkintojen ja niiden järjestämisen suunnittelun laadunvarmistukseen opiskelijan tasolla liittyy samoja asioita kuin koulutuksen järjestäjän tasolla. Asioita tulee tässä yhteydessä kuitenkin tarkastella opiskelijan näkökulmasta.

Seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita:

- Koulutuksen järjestäjän tulee pystyä seuraamaan opiskelijoidensa yksilöllistä opinnoissa etenemistä, mutta on myös olennaista, että opiskelija itse pystyy ja osaa seurata omien suoritustensa kertymistä.
- Opiskelijalla tulee olla monipuolisesti tarjolla valittavia tutkinnon osia sekä erilaisia oppimiskäytäntöjä ja -ympäristöjä.
- Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden huomioiminen: Kuinka paljon voidaan mukauttaa, kun samalla tulee varmistaa opiskelija täyttää minimiosaamisvaatimukset?

Mitkä tukitoimet ovat tarpeellisia ja mitkä ehkä jo liikaa tai tarpeettomia? Kun opiskelijat tarvitsevat erityistukea opinnoissa, tarvitsevatko he sitä todennäköisesti myös työssä? Tulee kuitenkin muistaa, että ennen varsinaista mukauttamista toteutettujen muiden tukitoimien tavoitteena on nimenomaan se, että opiskelijat ylittäisivät vähintään tyydyttävään tasoon. Mikäli muut tukitoimet eivät riitä, vasta tämän jälkeen mukautetaan. Tulee myös tiedostaa, että mukauttamisella voi mahdollisesti olla vaikutuksia mm. jatko-opintokelpoisuuteen, ehkä myös työllistymiseen, joten mukauttamisen tulee olla perusteltua ja tarkasti harkittua.

6. Opiskelijan osaamisen arvioinnin laadunvarmistus

Tähän asti ammatillisen koulutuksen näyttötutkintojen arvioinnissa on ollut voimassa kolmikantaisuus, jossa ammattitaitoa arvioivat työnantajan, työntekijän sekä opetusalan edustajat. Ammatillisen koulutuksen reformissa pohditaan eri vaihtoehtoja:

”Pelkästään opettajien toteuttamassa arvioinnissa varsinaisen osaamisen arvioinnin toteuttaisi ja arvioinnista päättäisi opettaja, joka on pedagogiikan ammattilainen ja tuntee tutkinnon perusteet. Työelämän edustajat voisivat antaa palautetta tutkinnon suorittajan osaamisesta, mutta heidän antamansa palaute ei vaikuttaisi osaamisen arviointiin. Tämän vaihtoehdon heikkoutena on, että työelämällä ei olisi käytännössä roolia osaamisen arvioinnissa ja osaamisen laadun varmistamisessa, vaan arviointi olisi yksinomaan koulutuksen järjestäjän alaisuudessa toimivien henkilöiden varassa. Kun koulutuksen järjestäjien rahoituksesta merkittävä osa tulee jatkossa kertymään suoritettujen tutkinnon osien ja tutkintojen perusteella, vaarana on, että suoritteita halutaan tuottaa laadusta piittaamatta. Tällöin on tärkeää, että osaamisen arviointiin osallistuu myös työelämän edustaja, joka ei ole koulutuksen järjestäjän suorassa alaisuudessa ja jolla ei ole intressiä tinkiä osaamisen laadusta, vaan päinvastoin pitää siitä kiinni.”

Ammatillisen koulutuksen reformissa ehdotetaankin, että siirryttäisiin kaksikantaisuuteen. Arvioinnista vastaisivat koulutuksen järjestäjän nimeämät arvioijat, joita olisi kaksi, ja joista toinen edustaisi koulutuksen järjestäjää ja toinen työelämää.

Yli-insinööri Arto Pekkala Opetushallituksesta esitteli työseminaarissa tutkintorakenteen uudistamista, jonka lähtökohtana on tutkintorakenteen selkiyttäminen erityisesti ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta, tutkintojen sisäisen joustavuuden lisääminen ja yksilöllisen suuntautumisen korostaminen, toisiaan lähellä olevien tutkintojen synergiaetujen hyödyntäminen osaamisen kasvattamisessa sekä tutkintojen uudistumisen nopeuttaminen. Tärkeänä pidettiin sitä, että osaamisvaatimukset ja kriteerit tulevat kulkemaan käsi kädessä.

6.1. Arviointimenetelmät ja -välineet osaamisen arvioinnin laadunvarmistuksessa

Seuraavaksi käydään läpi joitakin opiskelijan osaamisen arvioinnin laadunvarmistukseen liittyviä arviointimenetelmiä ja -välineitä.

Seminaarin keskusteluissa esiin nousseita asioita:

Arvioinnin perusta

- Ammatillisessa koulutuksessa arvioinnin perusta on osaamisen arvioinnissa, joka pohjautuu tutkinnon perusteisiin. Se, että arviointi tapahtuu perusteiden mukaisten arviointikriteerien mukaan, on osa laadunvarmistusta. Oppimisen arviointi näistä kahdesta on se, jonka nähtiin tuottavan enemmän haasteita.
- Tutkintojen perusteiden tulisi olla paitsi selkeitä, myös tasalaatuisia niin, että perusteisiin pohjautuvat tutkinnot toteutetaan samojen periaatteiden mukaan koulutuksen järjestäjätasolla.
- Tulisi tähdätä siihen, että perusteet ovat työelämälle ymmärrettäviä selkeitä kuvauksia. Työelämän on tärkeää olla mukana tutkintojen perusteiden laatimisprosessissa.
- Koulutuksen järjestäjän näkökulma: tutkinnon perusteiden muuttumisen vuoksi tarvitaan perehdyttämistä. Arviointiosaamisen vahvistaminen nähtiin tärkeänä.

Itsearviointi

- Itsearviointi tuottaa ammatillisen koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmän kehittämisen näkökulmasta hyvää tulosta, sen koetaan oleva hyvä menetelmä.
- Itsearviointia on ensin opittava.
- Sekä opiskelijan itsearviointitaitoja, arviointiosaamistaitoja että arviointikriteerien tuntemista tulisi vahvistaa.

Vertaisarviointi ja yhteistyö vertaisten kesken arvioinnissa

- Ehdotettiin muun muassa arviointimentori -käytäntöä alakohtaisesti, jonka tarkoituksena olisi levittää arviointiosaamista.
- Vertaisarviointia tulisi hyödyntää.
- Yhteistyötä laadunvarmistamisessa esimerkiksi hyvät käytännöt – päivän muodossa ehdotettiin.

Osaamisen arvioinnin laadunvarmistus

- Osaamisen arviointi sekä sen varmistaminen, että tutkinnon saajalla on tarvittava osaaminen, on tärkeää varmistaa ammatillisen osaamisen näyttöjen ja tutkintotilaisuuksien arviointien ”yhdistyessä”.

- Puuttuvan osaamisen hankkimisen polkujen laadunvarmistus on tärkeää ja puuttuvan osaamisen hankkimisprosessi tulee varmistaa.
- Oppimistulosten seurantajärjestelmä, joka sisältäisi nk. hälytysrajat, on tarpeen. Tietojärjestelmien tulisi tukea sellaista raportointia, jossa tietojen pohjalta voidaan johtaa ja ennakoida opiskelijamääriä. Opintohallintojärjestelmien tulisi tuottaa ennakoitietoa koulutuksien sisäänottoon. Sieltä tulisi saada raportit (HOPSien/HOSien perusteella) siitä, paljonko opiskelijoita arvioidaan valmistuvan missäkin vaiheessa. Toisaalla on jo arkipäivää, että opiskelijoita valmistuu pitkin vuotta isohkojakin määriä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti.
- Toimintajärjestelmän kehittämisen kannalta tutkinnon osittaista arviointia tulisi tehdä ottaen huomioon tutkintoon johtamaton koulutus.
- Osaamisen varmistamisen lisäksi osaamisen hankkimisen varmistaminen on tärkeää. Kuten aiemmin jo mainittiin, opiskeluaikana palautteen antamisessa oppimisen tukemiseksi on enemmän haasteita kuin osaamisen arvioinnissa, joka pohjautuu tutkinnon perusteisiin ja niihin sisältyviin arviointikriteereihin.
- Miten oppimisen prosessi dokumentoidaan? Miten varmistetaan, että opiskelija on saavuttanut tutkinnon osien osa-alueiden osaamista, jos hän esimerkiksi vaihtaa oppilaitosta? Miten todennetaan, mitä opiskelija on oppinut siihen mennessä?
- Olisiko esimerkiksi mahdollista, että opiskelija tekisi itsearviointia omasta oppimisestaan digitaaliseen muotoon, jonka opettaja sitten hyväksyisi?

Opintosuoritusten kertymisen seuranta.

- HOPS/HOSien päivittämisen systemaattisuutta tulisi seurata ja samoin sitä, miten suunniteltu HOPS/HOS on toteutunut. Seurannan tulisikin keskittyä siihen, miten HOPS/HOS on toteutunut ja onko se toteutunut suunnitellussa ajassa, eikä esimerkiksi poissaolojen määrään kuten osin nykyään. Opintohallintojärjestelmien tulee tukea seurantaa.
- Myös opiskelijan oman HOPS/HOS-osaamisen vahvistamiseen tulisi kiinnittää huomiota.

Minkälaista ulkoista arviointia tarvitaan reformin myötä?

- Kansallisten arviointien ja koulutuksen järjestäjien arviointien tuloksia tulisi hyödyntää ja päättää molempien pohjalta toimenpiteistä sekä seurata kehittämistoimien toteutumista.
- Hyviä käytäntöjä tulisi nostaa esille (positiivisen otteen ja kehittämisen näkökulma).

Tiedon luotettavuus

- Luotettavaa tietoa tulee olla laadunvarmistuksen tukena eri tasoilla.
- Tekninen varmistus tulee tehdä siitä, että todistukset ovat oikein laadittuja.

- On myös tärkeää pohtia, mitkä jo olemassa olevat arviointimenetelmät ja käytänteet ovat hyviä ja löytävät paikkansa laadunhallintajärjestelmässä, ja mistä voitaisiin luopua. Kaikesta ei kuitenkaan tarvitse poisoppia, vaan voidaan viedä vanhaa eteenpäin ja rakentaa sen perustalle uutta.

6.2. Arvioijien koulutus ja pätevyys

Opiskelijan osaamisen arvioinnin laadunvarmistukseen liittyy myös arvioijien koulutus ja pätevyys.

Seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita:

- Koulutuksen järjestäjän tasolla tutkinnon myöntämisen ja arvioinnin laadunvarmistuksen kannalta on tärkeää, että työelämäosapuolten arviointiosaaminen on varmistettu.
- Työpaikkaohjaaja- ja arvioijakoulutusta tulisi kehittää ja ehkä myös keventää.
- Tulisi pohtia, miten varmistetaan työpaikkaohjaajakoulutuksen tasalaatuisuus aloilla; tässä nähtiin olevan uudistamisen tarvetta. Esimerkiksi mentori-mallia voitaisiin soveltaa työpaikkaohjaajille.
- Pehdytys ja koulutus tulisi erottaa selkeästi toisistaan.
- Sekä opettajien arviointiosaamisesta että työelämäjaksojen ajantasaisuudesta tulee huolehtia. Tässä säännöllisten keskustelujen merkitys osana laadunhallintaa korostuu.
- Opettaja tekee arvioinnin virkavastuulla ja sen tulee toteutua lakien ja asetusten mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän näkökulmasta huomionarvoista on, että uusissa perusteissa arviointikuvausten muuttuminen vaatii pehdyttämistä ja arviointiosaamisen vahvistamista on tärkeää.
- Minkälaisia vaatimuksia arvioijien osaamiselle asetetaan jatkossa? Jonkinlainen vaatimus olisi hyvä olla. Tämän nähtiin lisäävän laatua, mutta lähinnä kuitenkin vain opettaja-arvioijien osalta.
- Näyttötutkintomestarikoulutus varmistaa tasalaatuisuutta. Lisäksi sen avulla voitaisiin varmistaa, että uudistukset ymmärretään.

6.3. Arvioinnin mahdolliset virhelähteet

Arvioinnin laatua pohdittaessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, missä mahdolliset arvioinnin virheet voivat tapahtua.

Seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita:

- Arvioija voi tulkita virheellisesti arviointikriteereitä.
- Kriittisenä kohtana arviointia tehtäessä on myös arviointitilanne. Arviointitilanteessa on kysymys vuorovaikutustilanteesta ja mm. henkilökemialla voi olla vaikutusta arviointiin.
- Arviointi lähtee tutkinnon perusteista ja niiden puutteellinen tuntemus voi aiheuttaa arviointivirheitä. Arvioija voi tehdä virheen esimerkiksi tulkitessaan arviointikriteereitä tai arvioija voi kiinnittää liikaa huomiota johonkin tiettyyn kriteeriin. Tutkinnon perusteiden ja tutkinnon muodostumissääntöjen tarkka tuntemus ehkäiseekin tästä johtuvia mahdollisia arvioinnin virheitä.
- Myös se, tuntee arvioija arvioitavan ennestään, voi vaikuttaa arvioijan arviointiin. Arvioijalla voi esimerkiksi olla vahvakin tietynlainen kuva arvioitavasta ja hän voi tällöin kiinnittää liikaa huomiota opiskelijan persoonaan, jolloin arvioinnin tulos saattaa vääristyä.
- Näyttöympäristöön tulee kiinnittää huomiota, jottei se jää puutteelliseksi.
- Tutkintotilaisuus ei saa jäädä liian kapeaksi.
- Kannattaako samalla arvioijalla olla useampaa arviointia saman päivän aikana, vai voiko olla riski, että arvioijalla menee sekaisin eri arviointitapahtumien asiat? Tällaisissa tilanteissa dokumentoinnin tärkeys korostuu.

6.4. Näyttöympäristön ja näyttöpaikan laadunvarmistus

Opiskelijan osaamisen arvioinnin laadunvarmistukseen liittyy oleellisesti myös näyttöympäristön ja näyttöpaikan laadunvarmistus.

Seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita:

Dokumentointi

- Dokumentointia on tarpeen tehdä näyttöä toteutettaessa, mutta tulee muistaa perustella selkeästi, miksi sitä tehdään ja mihin tietoa käytetään. Kun kaikki osapuolet ovat selvillä dokumentoinnin käyttötarkoituksista ja tärkeydestä, siitä myös huolehditaan paremmin.
- Reformin myötä arvioijat mahdollisesti käyvät näyttötilaisuuksissa harvemmin. Nykyisinkin riittää, että vain kaksi kolmikannasta on fyysisesti paikalla. Dokumentaatio on tärkeää, sillä arvioinnit voidaan saattaa loppuun dokumenttien perusteella.
- Koulutuksen järjestäjän tulisi kiinnittää huomiota näyttöpaikan valintaan ja näytön kuvaukseen. Tulee olla selvillä, mitä näyttöjen kuvauksessa pitää ilmetä. Näyttöjen kuvaukset eivät saisi olla liian kevyitä. Jos on esimerkiksi hankalaa löytää sellaista

työssäoppimispaikkaa, missä osaamisen voisi osoittaa kokonaisuudessaan työn luonteen tai muun syyn takia, niin silloin on erityisen tärkeää, että näyttö on kuvattu tarkkaan. Näin varmistetaan näytön laatua ja voidaan myös havaita, mikäli osaamista ei ole osoitettu kokonaan. Tarvittaessa tehdään suunnitelma siitä, miten näyttöä jatketaan jossain muualla/muulla tavalla, jotta osaaminen saadaan kokonaan osoitettua ja osaamisen laatu näin varmistettua.

Näyttöön liittyvä osaaminen

- Koulutuksen järjestäjän tulee huolehtia henkilöstönsä näyttöihin liittyvästä osaamisesta.
- Mahdollisten oppilaitoksissa järjestettävien näyttötilaisuuksien työelämävastaavuus voidaan hyväksyttää työelämän edustajilla.
- Esimerkki: Turun ammatti-instituutissa (aikuiskoulutus) jokainen saa joka vuosi näyttötutkinto-oppaat ja sitä käytetään työvälteenä. Varsinais-Suomessa tehdään tiivistä yhteistyötä muun muassa järjestämällä näyttötutkintomestarikoulutusta ja sen päivitystä muodostamalla yhteisiä koulutusryhmiä.

Yhtenä Turun ammatti-instituutin aikuiskoulutuksen hyvänä käytäntönä voidaan pitää myös niin kutsutun asiantuntijaringin perustamista. Ringissä mukana olevat asiantuntijat voivat olla esimerkiksi ammattitutkinnon ja erikoisammattitutkinnon suorittaneita, jotka ovat suorittaneet tutkinnon ja joilla on myös jo näkemystä työelämästä. Tällä hetkellä asiantuntijaringissä on viisi jäsentä. Jokainen jäsen on suorittanut tutkinnon Turun ammatti-instituutissa, joten he tietävät, mitä tutkinnot sisältävät sekä miten arvioidaan ja miten koulutus toteutuu. Jäsenten omakohtainen kokemus koulutuksesta ja tutkinnosta on ringin vahvuus. Tämä arvioijien ringi on toiminut hyvin muun muassa siksi, että se ei ole suhteessa johonkin tiettyyn työpaikkaan, vaan arvioija voi mennä myös johonkin muuhun työpaikkaan toteuttamaan arviointia. Tämä ns. asiantuntijaringi on perustettu kiinteistöpalvelualan tutkintoihin. Asiantuntijaringin tavoitteena on myös luoda uusia kontakteja yrityksiin sekä ylläpitää olemassa olevia yhteyksiä/yhteistyötä yritysten kanssa. Tärkein tavoite asiantuntijaringin työssä, on saada opiskelijoiden ja tutkinnon suorittajien ohjaukseen ja arviointiin käyttöön työelämän asiantuntemus. Lisäksi oppilaitos ja opetushenkilöstö voivat näin kehittää koulutuksen sisältöjä vastaamaan paremmin yritysten tarpeita. Toisaalta asiantuntijaringissä toimiessaan yritysten edustat tutustuvat valmistuviin opiskelijoihin ja he voivat hyödyntää tätä tietoa rekrytoidessaan uutta työntekijää. Mahdollisuudet onnistuneeseen rekrytointiin paranevat selkeästi, kun hakija on entuudestaan tuttu.

Ringissä keskustellaan ja suunnitellaan koulutusten sekä tutkintojen toteutusta ja pureudutaan tutkinnon suorittajien arviointiin. Yhteisen ymmärryksen myötä pyritään saavuttamaan opiskelijoiden osaamisen tasavertainen ja oikeudenmukainen arviointi. Myös tutkintojen arviointi on tasalaatuistunut, kun kriteereihin on

perehdytty yhdessä. Samaa asiantuntijarinkiin on pyritty saamaan mahdollisimman kattava otos eri työnantajista; julkinen sektori (kunnat ja valtio), valtakunnallisesti toimivat yritykset sekä alueellisesti toimivien huoltoyhtiöiden edustajat. Näin varmistetaan sitä, että koulutusten sisällöt vastaavat yritysten tarpeita monipuolisesti ja yhteinen suunnittelu parantaa tutkinnon suorittajien työllistymistä. Opiskelijoiden työssäoppimispaikat ovat löytyneet paremmin oppilaitoksen ja työpaikkojen yhteistyön syventyessä asiantuntijaringissä. Yhteisten tavoitteiden ja yhdessä sovittujen toimintatapojen sekä suunnittelun myötä opiskelijoille on juurrutettu työelämän toimintakulttuuria.

7. Tutkintojen myöntämisen laadunvarmistus

Seuraavaksi esitellään asioita, joiden nähtiin olevan tärkeitä erityisesti tutkintojen myöntämisen laadunvarmistuksessa.

Seminaarien keskusteluissa esiin nousseita asioita:

- Tutkintojen myöntäminen on osin teknistä ja hallinnollista työtä. Tällöin olennaista on se, että opiskelijahallintojärjestelmä on ajantasainen ja opintosuhteiden osaaminen on ajan tasalla. Mikäli tutkinnon myöntämisen muut prosessit toimivat, pitäisi tutkinnon myöntämisen tapahtua säädösten ja muiden ohjeistusten mukaisesti.
- Tutkintojen myöntämistä hoitavien ihmisten tulee tietää, mitä pitää lukea missäkin.
- Tietojärjestelmien tulee tukea tutkintojen suorittamisen ja tutkintojen myöntämisen laadunvarmistusta. Rajapinnat ja tietojärjestelmien yhteensopivuus on tärkeä varmistaa. Tietojärjestelmiä mm. sellaiset kuin AMOSAA, ePerusteet, koulutuksen järjestäjän tietojärjestelmät sisältäen opintohallinnon ja opiskelijan HOSin.
- Tutkintojen myöntämisen kannalta toimiva ja ajantasainen seurantajärjestelmä on tärkeä. Suoritteiden lisäksi tulisi seurata suoritteiden arvosanjakaumaa. Jos esimerkiksi T1-arvosanojen määrä alkaa nousta suhteessa edellisiin vuosiin, huomataan tästä, että asian korjaamiseksi täytyy tehdä jotakin. Lisäksi tulisi seurata opiskelijoiden työllistymistä, osa rahoituksesta tulee jatkossakin työllistymisestä ja jatko-opintoihin pääsystä. Kun opiskelijat työllistyvät ja/tai pääsevät jatko-opintoihin, tällöin ei ole kyse ei-toivotusta nk. tutkintotehtailusta.
- Oleellista on myös se, ovatko opiskelijat itse sitä mieltä, että ovat oppineet asiat niin, että tulevat pärjäämään työelämässä.

8. Yhteenveto

Tässä luvussa esitetään työseminaarien keskustelujen pohjalta kiteytetysti keskeisiä asioita, joita koulutuksen järjestäjän tulisi ottaa huomioon tutkintojen suunnittelun, osaamisen arvioinnin ja tutkintotodistusten antamisen laadunvarmistuksessa.

Ammatillisen koulutuksen reformin eteneminen

Koulutuksen järjestäjän tulee seurata ammatillisen koulutuksen reformin linjauksien kehittymistä, jotta koulutuksen järjestäjä voi suunnata laadunvarmistusta sen mukaisesti ja ennakoita tarvittavia toimenpiteitä.

Laadunhallintajärjestelmän kehittäminen

Hallituksen esityksessä edellytetään toimivaa laadunhallintaa. On todennäköistä, että laatukeskustelua käydään jatkossa yhä enemmän, sillä toimivan laadunhallinnan varmistaminen tulee olemaan yksi keskeisimmistä haasteista reformissa. Laadunhallinnan kehittäminen edellyttää koulutuksen järjestäjän sitoutumista laadunhallintajärjestelmänsä jatkuvaan kehittämiseen ja parantamiseen.

Laatukulttuurin huomioon ottaminen

Laatukulttuuri on toimivan laadunhallinnan kannalta keskeinen asia. Koulutuksen järjestäjän tulee ottaa huomioon, että toimiva laadunhallintajärjestelmä tarvitsee paitsi hyvät rakenteet ja menettelytavat, myös laatukulttuurin, joka tukee laadunhallintaa.

Johtaminen ja sisäiset auditoinnit

Sisäisen laadunvarmistuksen kannalta hyvä johtaminen, erityisesti pedagoginen johtaminen, luo laadunhallinnalle perustaa. Sisäistä laadunvarmistusta voidaan käytännössä toteuttaa mm. sisäisillä auditoinneilla ja vertaismentoroinnilla.

Tiedonhallinta sekä dokumentointi

Tiedonhallinnalla on suuri merkitys laadunhallinnassa. On tärkeää saada oikea-aikaista ja virheetöntä tietoa sekä sisäiseen käyttöön että viranomais seurantaan. Koulutuksen järjestäjän laadunvarmistuksen kannalta prosessien uudelleen kuvaus ja nimeäminen voi olla tarpeen, sillä dokumentit ja ohjeet ovat tärkeä osa laadunhallintaa, ja myös kieli rakentaa todellisuutta.

Ulkoisen arviointi ja toisilta oppiminen

Ulkoiseen arviointiin liittyen lakiehdotuksen pykälässä 109 todetaan muun muassa seuraavaa: ”Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laatujärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin

tulokset.” Ulkoiisiin auditointeihin ja kilpailuihin valmistautuminen edistää jo itsessään laadunhallintaa, mutta on myös hyödyllistä saada ulkopuolista näkemystä toimintaan. Toisilta oppimista ja parhaiden käytäntöjen jakamista tulisi myös hyödyntää nykyistä enemmän. Lisäksi laatuverkostoihin osallistuminen ja yhdessä tapahtuva kehittämistyö on koettu hyödylliseksi.

Tutkintorakennemuutosten huomioon ottaminen

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne muuttuu. Tällä hetkellä perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoja on noin 350. Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenne muuttuu niin, että 1.1.2019 tutkintoja on 162 kappaletta. Vain noin 50 nykyistä tutkintoa säilyy sellaisenaan, mutta näihinkin saattaa tulla työelämän muutoksista aiheutuvia uudistuksia. Näin ollen lähes kaikki tutkinnot tulevat jotenkin muuttumaan. Tutkintojen laadun varmistamiseksi muutokset edellyttävätkin muun muassa arvioijien perehdyttämistä.

Koulutustarjonta

Koulutustarjonnassa tulee ottaa huomioon valtakunnalliset ja alueelliset tarpeet. Lisäksi koulutustarjonnan tulisi olla sellaista, että se mahdollistaisi sekä nopeammin että hitaammin etevien opiskelijoiden sujuvan etenemisen opinnoissaan. Koulutustarjonta suunnitellaan yhteistyössä työelämän kanssa koulutustarpeiden ennakoinnin pohjalta ja vastuullinen koulutuksen järjestäjä rajoittaa tarvittaessa aloituspaikkojen määrää.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Toisella koulutuksen järjestäjällä suoritettujen opintojen tunnustamisen koetaan olevan melko mutkatonta, mutta muualla tapahtuneen ja arkioppimisen tunnistaminen ja tunnustaminen taas koetaan haastavaksi. Henkilöstön perehdyttäminen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteisiin, menetelmiin ja käytäntöihin on tärkeää. Tulee olla selvillä, kenen toimesta tunnistamista ja tunnustamista tehdään. Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen pitäisi olla systemaattista, eikä se saa pohjautua yksittäisen henkilön näkemyksiin. Tunnistettaessa ja tunnustettaessa tutkintokokonaisuus tulisi tuntea laajasti ja riittävän syvästi, jotta voidaan varmistaa opiskelijoiden laaja-alainen osaaminen ja tutkinnon myöntämisen laatu. Tärkeää olisi myös huolehtia siitä, että KV-vaihtojen ja aiemman työkokemuksen myötä tullut osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan. Lisäksi on tärkeää seurata, mitä tapahtuu henkilökohtaisella opintopolulla tunnistamisen ja tunnustamisen jälkeen.

Henkilökohtaistaminen

Koulutuksen järjestäjän tulee tällä hetkellä laatia yhdessä ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavaan perustutkintoon opiskelevan opiskelijan kanssa opiskelijan yksilöllisiin tavoitteisiin ja valintoihin perustuva henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jota päivitetään opiskelun aikana. Lisäksi tulee seurata sitä, miten tämä henkilökohtainen

opiskelusuunnitelma (HOPS), ja tulevaisuudessa henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma (HOS) toteutuu jatkossa sekä nuorten että aikuisten kohdalla.

Sidosryhmien osallistaminen

Opiskelijapalautteita tulee kerätä tarkoituksenmukaisesti, oikeista asioista ja riittävästi, muttei liikaa. Palautteet tulee käsitellä yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä tehdä palautteen pohjalta korjaavia toimenpiteitä tai muita kehittämistoimia. Opiskelijan osallistuminen opiskelunsa suunnitteluun on laadunhallinnan kannalta tärkeää varmistaa. Työelämän näkökulma tulee myös ottaa huomioon. Aito vuoropuhelu esimerkiksi palautteiden pohjalta tai erilaisten yhteistyöfoorumien avulla on koulutusprosessien ja niiden laadunhallinnan kehittämisessä tärkeää.

Osaamisen arvioinnin laadunvarmistus

Tulevaisuudessa on vain yksi tapa näyttää osaaminen, kun ammattiosaamisen näytöt ja tutkintotilaisuuksien arviointi poistuvat erillisinä. Osaamisen arvioinnin laadunvarmistus, osaamisen arviointi sekä sen varmistaminen, että tutkinnon saajalla on tarvittava osaaminen, onkin tärkeää puuttuvan osaamisen hankkimisen polkujen ja puuttuvan osaamisen hankintaprosessien laadun varmistamisessa.

Arvioijien koulutus ja pätevyys

Koulutuksen järjestäjän tulee varmistaa arviointiin osallistuvien työelämäosapuolten arviointiosaaminen, mikä vaikuttaa myös tutkinnon myöntämisen ja arvioinnin laatuun. Myös opettajien arviointiosaamisesta ja heidän työelämäntuntemuksensa ajanmukaisuudesta tulee huolehtia mahdollisuudesta tarvittaessa osallistua opettajien työelämäjaksolle. Uusiin tutkinnonperusteisiin sisältyvät uudet arviointikuvaukset vaativat myös perehdyttämistä. Arviointiosaamisen vahvistaminen on tärkeää.

Arvioinnin virheiden tunnistaminen ja tutkinnon perusteiden tuntemus

Arvioinnin laatua pohdittaessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, mitkä arvioinnin mahdolliset virheet ovat. Arvioija voi tehdä virheen esimerkiksi tulkitessaan arviointikriteereitä. Tutkinnon perusteiden ja tutkinnon muodostumissääntöjen tarkka tuntemus ehkäiseekin osaltaan virheitä arvioinnissa.

Seurantajärjestelmät

Toimiva ja ajantasainen seurantajärjestelmä on välttämätön tutkintojen myöntämisen laadunvarmistuksessa. Suoritteiden seurannan lisäksi on tärkeää seurata myös suoritteiden arvosanajakaumaa. Myös opiskelijoiden työllistymistä ja jatko-opintoihin pääsyä tulee seurata, koska ne vaikuttavat jatkossakin rahoitukseen.

Opiskelijoiden itsearviointi

Opiskelijoiden oman osaamisen kehittymisen arviointitaidot on tarpeen varmistaa. Tutkinnon laadunvarmistuksen kannalta on tärkeää myös se, ovatko opiskelijat itse sitä mieltä, että heidän osaamisensa vastaa työelämässä tarvittavaa osaamista, jotta he voivat pärjätä työelämässä.

LÄHTEET

Sertifiointiprosessi ammatillisessa peruskoulutuksessa eri maissa ja sen laadunvarmistus

http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw_PLA_April_2016/Cedefop_ppt_QA_in_IVET_certification_EQAVET_PLA_14_April_2016.sflb.ashx

ja

<http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5551>

sekä

Workshop on the quality assurance of certification in IVET_Presentations:
<http://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/events/cedefop-workshop-quality-assurance-certification-ivet> (Presentation - Learning outcomes in certification processes_Karin Luomi-Messerer)

Osaamisperusteisuus

http://oph.fi/download/170260_osaamisperusteisuus_todeksi_askelmerkkeja_koulutuksen_jarjestajille_2015.pdf

Tutkintojen laadunvarmistus - tapaustutkimus Puolasta:

http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw_PLA_April_2016/QA_of_qualifications_Poland_PLA_EQAVET_14042016-sent_to_EQAVET.sflb.ashx

Oppimistulosten arvioinnin suunnittelu ja toteutus - tapaustutkimus Puolasta:

http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw_PLA_April_2016/PLA_K_Swierk_-_Designing_and_delivering_assessment_of_learning_outcomes_-_last_version.sflb.ashx

Oppimistulokset ammatillisen koulutuksen tutkinnoissa – tapaustutkimus Espanjasta:

http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw_PLA_April_2016/SPAIN_-_J_Molina_Definition_LO_ppt_PLA.sflb.ashx

Oppimistuloksiin perustuva lähestymistapa – tapaustutkimus Hollannista:

http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw_PLA_April_2016/NL_NRPs_Alie_Kamphuis_-_LOs_approach_ppt_pla_warsaw_14-04-2016_1.sflb.ashx

**Yksiköiden oppimistulosten validointi, arviointi ja sertifiointi
maanpuolustushenkilökunnalle – tapaustutkimus Hollannista:**

[http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw PLA April 2016/NL Cor Weidena -
_TWEED DE DAG.sflb.ashx](http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw PLA April 2016/NL Cor Weidena -
_TWEED DE DAG.sflb.ashx)

Policybrief:

[http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw PLA April 2016/EQAVET Policy brief PLA on Q
A and LOs - Warshaw 2016.sflb.ashx](http://www.eqavet.eu/Libraries/Warsaw PLA April 2016/EQAVET Policy brief PLA on Q
A and LOs - Warshaw 2016.sflb.ashx)

Ammatillisen koulutuksen reformin linjauksia

[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulut
us/ammattillinenkoulutus/liitteet/Luonnos HE laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eraik
si siihen liittyvista laeiksi.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulut
us/ammattillinenkoulutus/liitteet/Luonnos HE laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eraik
si siihen liittyvista laeiksi.pdf)

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2010-2020

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/tr09.pdf?lang=fi>

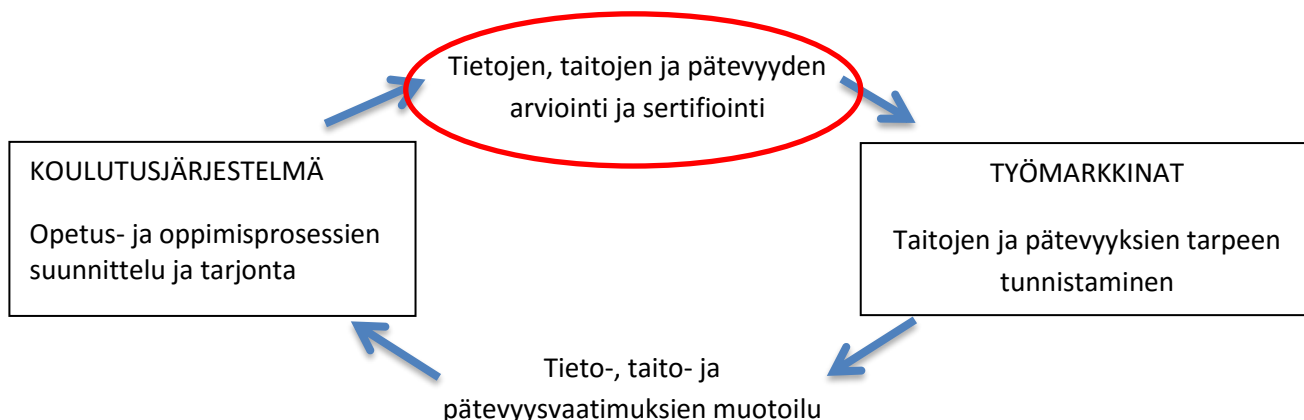
LIITTEET

LIITE 1

Sertifiointiprosessi ammatillisessa peruskoulutuksessa eri maissa ja sen laadunvarmistus

CEDEFOPin tutkimuksessa *Sertifiointin laadunvarmistus ammatillisessa peruskoulutuksessa* yhtenä tavoitteena oli lisätä ymmärrystä siitä, miten sertifiointi ymmärretään eri maissa, mikä on luonteenomaista sertifiointiprosessille ammatillisessa peruskoulutuksessa. Tutkimus sisältää kirjallisuuskatsaukset, raportit kahdestatoista eri maasta ja kymmenen tapaustutkimusta. Tutkimuksen kohteena olevat alat olivat tietotekniikka (ICT), sosiaali- ja terveysala sekä matkailuala. Haastateltiin koulutuspolitiikan asiantuntijoita (50 kpl), ammatinharjoittajia (135 kpl) ja opiskelijoita (30 kpl).

Analyttinen malli sisältää kolme komponenttia; *sertifiointin lähestymis- ja menettelytavat, sertifiointiprosessin laadun varmistamiseen käyttävät mittaukset* sekä *palautemekanismin ammatillisen peruskoulutuksen (IVET) ja työmarkkinoiden välillä*. Seuraavan kuvion avulla hahmotetaan sertifiointin asemaa palautemekanismissa (feedback loop):

Kuvio 1. Sertifiointin asema (Based on Cedefop 2013, Renewing VET provision)

Tutkimuksessa selvisi, että *sertifiointiprosessille* ei ole käytössä tarkkaa määritelmää useimmissa maissa. Tutkimuksen perusteella sertifiointiprosessi kuvaa monilukuisia (joskus toisiinsa liittyviä) prosesseja (alkaen yksittäisten oppijoiden arvioinnista), joka johtaa tutkinnon/tutkintotodistuksen myöntämiseen. Oppijoiden arviointi on keskeinen elementti tässä prosessissa. Suomessa, Espanjassa ja Englannissa tutkinnon myöntäminen perustuu akkumulaatioon eli karttumiseen tai kerääntymiseen, ilman loppuarviointia koulutuksen lopussa. Itävallassa, Tanskassa, Virossa, Saksassa, Unkarissa, Hollannissa, Portugalissa,

Romaniassa ja Sloveniassa tutkintojen myöntäminen taas perustuu loppuarviointiin tai sertifiointikokeeseen koulutuksen lopussa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty näiden kahden arviointilähestymistavan vaiheet sertifiointiprosessissa.

<p>A. Tutkinnon myöntäminen perustuu karttumiseen ilman loppuarviointia koulutuksen lopussa.</p>	<p>B. Tutkinnon myöntäminen perustuu loppuarviointiin koulutuksen lopussa.</p>
<p>Arvosanojen, suoritusten ja vastaavien karttuminen perustuen oppimisprosessiin (tietojen, taitojen ja pätevyyden hankkimiseen) ja arviointiin</p>	<p>Päätösarvioinnin myöntämismenettely</p>
<p>Kertyneiden opintosuoritusten (osaamispisteiden, opintoviikkojen tms.) vahvistaminen ja päätös arvosanoista</p>	<p>Loppuarviointi</p>
	<p>Kertyneiden opintosuoritusten vahvistaminen ja päätös arvosanoista</p>
<p>Tutkinnon/tutkintotodistuksen myöntäminen (sertifikaatti)</p>	

Kuvio 2. Lähestymistavat arviointiin ja sertifiointiprosessin vaiheet tai elementit

Sertifiointiprosessin vaiheet ovat siis arviointi, kertyneiden opintosuoritusten vahvistaminen ja arvosanojen antaminen sekä tutkinnon/tutkintotodistuksen myöntäminen. Arviointi ymmärretään oppijan saavuttamien tietojen, taitojen ja pätevyyden todentamisen prosessiksi. Kertyneiden opintosuoritusten vahvistaminen ja arvosanojen antaminen (verification and grading) ymmärretään arviointia seuraavana prosessina. On siis kyse sen vahvistamisesta, että tietyt arvioidut oppimistulokset on saavutettu niin, että ne vastaavat tutkinnon perusteissa määriteltyjä oppimistuloksia. Yleensä tähän sisältyy päätös arvosanasta, jonka oppijat saavat suorituksestaan. Tutkinnon myöntäminen ymmärretään prosessina, jossa virallisesti todistetaan oppimistulokset saavutetuiksi antamalla yksilölle sertifikaatti tai tutkintotodistus.

Edellä esitetyt elementit ovat kaikki sellaisia, jotka tunnustettiin kaikissa tutkimukseen osallistuneissa maissa. Huomionarvoista on, että monet maat eivät käytä nimenomaan termiä sertifiointi. Tämän lisäksi elementtejä ei aina ole mahdollista selvästi erottaa toisistaan erillisinä prosesseina. Aina ei myöskään ole erotettavissa selkeitä vaiheita tai kronologisia askelia, joilla edettäisiin. Myös niissä tapauksissa, joissa loppuarviointi on osana

sertifiointiprosessia, arviointia koulutuksen aikainen arviointi nähdään erittäin tärkeänä myönnettävän sertifikaatin laadun varmistamisessa.

Miten sertifioinnin laatua varmistetaan?

Tutkimuksessa sertifiointia tukevien laadunhallintatoimien analysointiin käytettiin mallia, jolla tunnistettiin menettelytavat ammatillisten koulutusjärjestelmien eri tasoilla (makro, meso, mikro) ja tämän ohella tunnistettiin erilaisia laadunvarmistuksen näkökulmia (panos, prosessi, tuotos). Tämän mallin soveltamisen pohjalta tunnistettiin seuraavat keskeiset piirteet maissa, jotka varmistavat sertifiointiprosessin laatua:

a) sertifiointi muodollisissa laadunvarmistusmekanismeissa

Tutkimus osoitti, että muutamassa maassa tämä näkyi osana tutkintotoimikunnan tai vastaavan hyväksyntää ja valtuuttamista.

Tämä saattoi näkyä myös osana laadunvarmistuksen viitekehystä, koulutusjärjestelmän tai koulutuksen järjestäjän tasolla, ja linkittyi ulkoisen tai sisäisen arvioinnin järjestelyihin.

b) selkeät laatuvaatimukset arvioinnille

Kaikilla mailla, jotka olivat mukana tässä tutkimuksessa, on lainsäädäntöpohja sertifiointistandardien määrittelystä ja siitä, mitä pitäisi arvioida. Joissakin analyysissä mukana olevissa maissa on käytössä oppimistuloksiin perustuvat arviointistandardit tai -kriteerit. Joissakin konteksteissa arviointikriteereitä ei ole tarkoin määritelty makrotasolla.

c) informaation toimittaminen sidosryhmille

On ratkaisevan tärkeää informoida mukana olevia sidosryhmiä sertifioinnista; kaikista tärkeistä prosessiin liittyvistä kysymyksistä. Informoinnin tarkoituksena on luoda keskinäistä ymmärrystä sertifioinnin edellytyksistä ja siten tukea läpinäkyvyyttä.

d) arvioijien valintaperiaatteet, vaatimusten määrittely ja arvioijien koulutus

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että seuraavat näkökulmat ovat tärkeitä tutkimuksessa mukana olevissa maissa:

i) arvioijien pätevyys

ii) tutkintotoimikuntien (tms.) kokoonpano

iii) suuntaviivojen määrittäminen arvioinnille ja arvosanojen antamiselle

iv) arvioijien koulutus kuten myös kokemusten jakaminen arvioijien kesken.

e) arviointimetodien ja menettelyjen laatu

Tutkimuksessa tunnistettiin hyvin monenlaisia lähestymistapoja arviointim metodeihin ja menettelytapoihin eri maissa. Lähestymistavat, joilla taataan arviointimethodien laatua:

- i) loppukokeen standardointi
- ii) koetehtävien hyväksyntä
- iii) opitun kuulusteluun käytettävien menetelmien monilukisuus
- iv) arviointi autenttisissa ympäristöissä

f) kertyneiden opintosuoritusten vahvistamisen laatu ja arvosanojen antaminen (verification quality and grading)

Empiirinen tutkimus osoittaa, että useimmat maat pitävät arviointia ja kertyneiden opintosuoritusten vahvistamisen/arvosanojen antamisen prosesseja yhtenä kokonaisuutena, jossa tunnistetaan kaksi näkökulmaa:

- i) opiskelijan suoriutumista arvioidaan kriteeriperusteisesti tai suhteessa suositukseen tai standardeihin
- ii) päätös suoriutumisen tasosta antamalla arvosanat

Eri maat ovat käyttäneet seuraavia lähestymistapoja varmistaakseen kertyneiden opintosuoritusten vahvistamisen ja arvosanojen antamisen laatua:

- i) arvioinnin laadunvarmennus riippumattoman ulkopuolisen tahon (laatukomitean) toimesta
- ii) arvosana-asteikoiden käyttäminen varmistamaan johdonmukaisuuden arvosanojen antamisessa
- iii) arvosanojen antaminen arviointiryhmän toimesta

g) valitukseen liittyvät menettelytavat

Tärkeä sertifiointiprosessin laadunvarmistusmekanismi on se, että opiskelijoilla on mahdollisuus valittaa sertifiointiprosessin tuloksesta. Lähes kaikilla kahdellatoista maalla oli makrotasolla määritellyt valitusmenettelyt, mikä edellyttää yhtenäisiä linjauksia organisaatioiden vastuusta toteuttaa sertifiointiprosessi. Opiskelijoiden on olennaista saada palautetta suorituksistaan, jotta he voivat päättää, kokevatko he tarpeelliseksi valittaa arviointituloksesta vai ei. Valitusmenettelystä vastuussa oleva ei saa olla osallistunut arviointiin.

h) sertifiointiprosessin dokumentointi, arviointi ja valvonta

Sertifiointiprosessin valvonta on tärkeä tehtävä makro (järjestelmän), meso (koulutuksen järjestäjän) ja mikro (ammattinharjoittajan) tasolla. Informaatiota ja palautetta tulisi kerätä

sertifiointiprosessin parantamiseksi eri tasoilla. Kaikissa maissa tehtiin jonkinlaisia toimia dokumentoinnin ja valvonnan suhteen, mutta ainoastaan muutamassa maassa (esim. Unkarissa, Hollannissa, Sloveniassa, Suomessa ja Englannissa) oli käytössä systemaattinen menettelytapa.

LIITE 2

Koulutuspoliittiset huomiot

Seuraavat koulutuspoliittiset huomiot ovat syntyneet EQAVETin vertaisoppimistoiminnan (Peer learning activity: Quality assurance processes for defining qualifications based on the Learning Outcomes approach) tuloksena.

Sekä koulutusjärjestelmän että koulutuksen järjestäjien tasolla on keskeistä laadunhallinnan avulla varmistaa:

- Osaamisen ja osaamisen arvioinnin validiteetti ja reliabiliteetti
- Sidosryhmien kanssa tehtävän yhteistyön lisääminen sekä Euroopan Unionin että kansallisella tasolla
- sekä se, että osaaminen (oppimistulokset) on riittävän joustavasti määritelty, jotta voidaan vastata työelämän muuttuviin tarpeisiin.

SUOSITUKSET laadunvarmistusjärjestelmän suunnittelu- ja päivitysprosessista ja menettelytavoista siirryttäessä osaamisperusteisuuden perustuvaan tarkasteluun:

- Kehitä yhteisesti hyväksytyt laadunvarmistuksen menettelytavat prosessin kaikille eri tasoille. Tähän sisältyvät: vaadittavan osaamisen (oppimistulosten) määrittely- ja suunnitteluprosessit, opetussuunnitelman suunnittelu ja käytäntöön vieminen, osaamisen arviointi, validointi ja sertifiointi sekä koko prosessin tarkistaminen koulutusjärjestelmän ja koulutuksen järjestäjien tasolla.
- Sisällytä vaadittavaan osaamiseen poikittaiset (transversal) taidot/pehmeät taidot/avain-/sosiaaliset taidot – sekä oppia oppimisen taidot eikä ainoastaan ammatillista aspektia.
- Työmarkkina-analysissa tulee huomioida sekä tämän hetken tarpeet että tulevaisuuden tarpeet: ei vain luetteloida olemassa olevia tarpeita, vaan pyrkiä myös ennakoimaan tulevaisuuden tarpeita.
- Osallista tarkoituksenmukaiset sidosryhmät kaikkiin vaiheisiin: yhteistyö ja omistajuus vaadittavan osaamisen määrittely- ja sertifiointiprosesseissa ovat tärkeitä keskinäisen luottamuksen rakentamisessa.

- Varmista vaadittavan osaamisen suunnittelun ja validoinnin yhtenäisyys horisontaalisten (sektorien välillä) ja vertikaalisten (tasojen välillä) molemmilla lähestymistavoilla ("alhaalta ylös" ja "ylhäältä alas").
- Tulee käyttää kieltä, joka on selkeää ja ymmärrettävää oppijoille, työnantajille, koulutuksen järjestäjille sekä päättäjille. Tällä varmistetaan vaadittavan osaamisen läpinäkyvyyttä, huomioon ottamista sekä näkyvyyttä. Tässä suhteessa tarkoin määritellyn viitekehyksen olemassaolo, kansallisella tasolla, määrittämässä tälle prosessille perimmäisiä odotuksia, nähdään hyödyllisenä.
- Jotta voidaan luoda yhteinen kieli, omistajuus ja keskinäinen luottamus, sidosryhmien tulee jakaa näkemyksiään. Tämä voidaan saavuttaa kehittämällä ja organisoimalla yhteistä koulutusta, työpajoja, konferensseja, seminaareja jne.
- Jotta voidaan lisätä osaamisperusteisuuden vaikuttavuutta käytännössä ja jatkuvasti parantaa ammatillisen koulutuksen järjestämistä, tarkoitustenmukaisten indikaattoreiden käyttö on välttämätöntä (esimerkiksi työllistyminen ja muut indikaattorit, jotka mainitaan EQAVET suositusten Liitteessä 2).
- Vaadittavan osaamisen kuvaukseen tulisi sisältyä arviointikriteerit, jotta voidaan varmistaa joustavat oppimispolut ja sertifiointiprosessin (tutkinnon myöntämismenettelyiden) validiteetti ja reliabiliteetti. Kriteeriperusteiseen summatiiviseen ja formatiiviseen arviointiin tulisi sisältyä myös käytännön kokeita/ammattiosaamisen näyttöjä. Arviointimenetelmien monimuotoisuus (esim. kirjalliset tai suulliset kokeet, stimulaatiot, käytännön kokeet, portfolioit jne.) tulee myös varmistaa.
- Käytä sekä sisäistä että ulkoista arviointia/tarkastusta, erityisesti osaamisen arviointiprosessissa. Näin varmistetaan riippumattomuutta ja lisätään luottamusta muutoksenhakumenettelyissä. Sekä sisäisen että ulkoisen arvioinnin tuloksia tulisi käyttää ammatillisen koulutuksen kehittämiseen koulutusjärjestelmän tasolla sekä prosessien ja toimintatapojen tarkastelussa ja kehittämisessä ammatillisen koulutuksen järjestäjien tasolla.
- Arvioijat tulee valita täsmällisten, sovittujen valintakriteerien pohjalta. Lisäksi heille tulee olla tarjolla koulutusta, jonka tavoitteena on saavuttaa yhteinen ymmärrys vaadittavasta osaamisesta, arviointikriteereistä sekä arviointimenetelmistä ja välineistä. Kansallinen (tai alakohtainen) arvioijarekisteri nähdään hyödyllisenä.

LIITE 3

Esimerkkejä

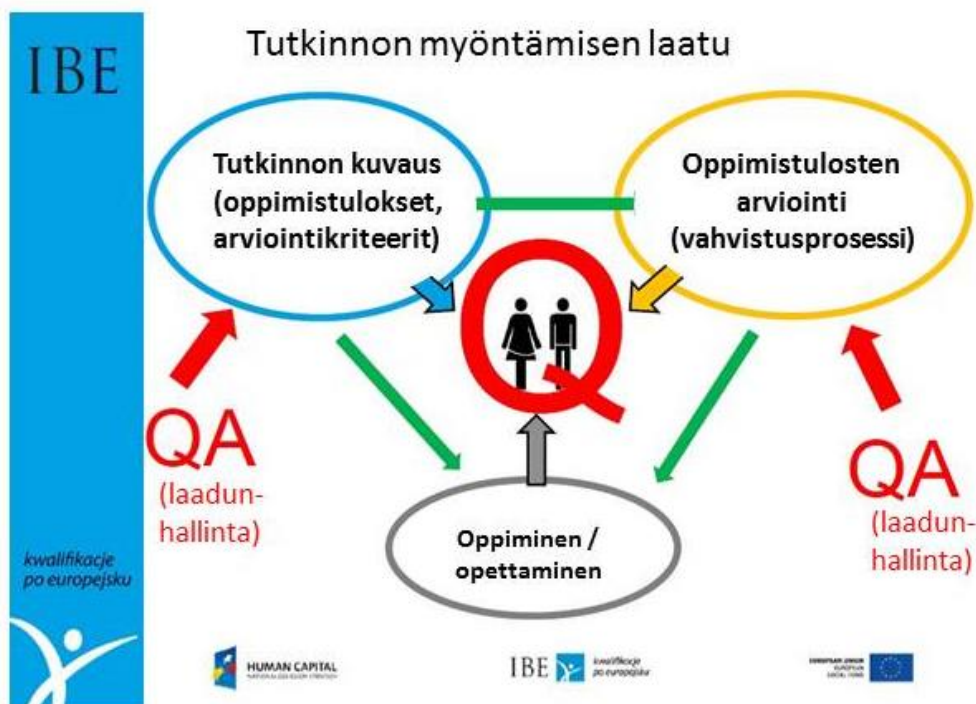
EQAVET laatuverkosto järjesti oppimistapahtuman (Peer learning activity): *Quality assurance processes for defining qualifications based on the Learning Outcomes approach.*

Jäljempänä esitetyt esimerkit liittyvät oppimistapahtuman aikana pidettyihin aihealueeseen liittyviin esityksiin.

Esimerkki 1

Tutkintojen laadunvarmistus – esimerkki Puolasta

Puolassa hyväksyttiin joulukuussa 2015 uusi laki yhtenäisestä laatujärjestelmästä. Järjestelmä perustuu oppimistuloksiin kaikilla puolalaisen laadunvarmistuksen viitekehyksen tasoilla ja kaikenlaisissa tutkinnoissa. Keskeisin periaate on se, että tutkinnon voi suorittaa niin muodollisen kuin epämuodollisen oppimisen kautta. Uuden menettelytavan käyttöönotolla siirryttiin koulutuksen ja opiskeluohjelman laadusta ja laadunvarmistuksesta henkilön suorittaman tutkinnon laatuun ja laadunvarmistukseen. Edellä mainittu siirtymä on tarpeen, sillä viimekädessä koulutusprosessin tulos on se, että henkilölle myönnetään tietty todistus ja näin nimenomaan todistuksen laatu täytyy varmistaa. Myönnettävän todistuksen laadunvarmistus on oleellista myös siksi, että sen voi saada myös osallistumatta muodolliseen koulutukseen. Fokuksen täytyykin siksi olla tutkinnon kuvauksessa ja oppimistulosten validoinnissa, vahvistamisessa. Tutkintojen laadunvarmistus integroidaan osaksi laatujärjestelmää.

Huom. käännetty suomeksi. Alkuperäinen dia englanniksi.

Tästä näkökulmasta laadunvarmistuksen tavoitteena on työmarkkinoiden todellisten tarpeiden pohjalta suunnitellut ja niihin vastaavat tutkinnot, joissa kiinnitetään huomiota oppimistuloksiin ja arviointikriteereihin sekä arvioinnin laatuvaatimukseen / validointiin (menetelmät, arvioijien pätevyys). Sidosryhmät ovat mukana prosessin kaikissa vaiheissa – pääasiassa arvioimassa oppimistuloksia, mutta myös organisoimassa oppimistuloksiin perustuvaa koulutusta.

Esimerkki 2

Oppimistulosten arvioinnin suunnittelu ja toteutus – esimerkki Puolasta

Toisessa esimerkissä kuvataan sitä, miten oppimistuloksia arvioidaan ja sertifioidaan uutta kansallista oppimistuloksiin perustuvaa tutkintojen viitekehystä käyttäen. Oppimistulosten arvioinnin reliabiliteetti, virheettömyys/täsmällisyys (accuracy) ja validiteetti ovat keskeisiä arvoja laadunvarmistusjärjestelmässä. Validiteetissa on kyse siitä, että tutkinnossa määritellyt oppimistulokset on tarkistettu ja vahvistettu oikeiksi. Virheettömyydessä/täsmällisyydessä (accuracy) on taas kysymys siitä, että vain ne oppimistulokset, jotka on määritelty tutkinnossa, ovat oikeiksi vahvistettuja (verified). Reliabiliteetti taas tässä tarkoittaa sitä, että tulokset ovat samanlaiset riippumatta virallisen arvioinnin ajasta ja paikasta. Analyysissä mentiin syvemmälle kuvaamalla sitä, kuinka arvioinnit noudattivat näitä peruseriaatteita:

Validiteetti, virheettömyys/täsmällisyys ja reliabiliteetti tutkinnon laadunvarmistuksen elementteinä

	Formatiivinen arviointi	Summatiivinen arviointi (ulkoiset tarkastukset CKE/OKE)
• Validiteetti	Kyllä	Kyllä
• Virheettömyys/ täsmällisyys	Kyllä – riippuu subjektiivisista arviointijärjestelmistä (koulun vastuu)	Ei täysin (kaikkia oppimis- tuloksia ei saada vahvis- tettua kokeessa)
• Reliabiliteetti	Ei – riippuu subjektiivisista arviointijärjestelmistä (standardoinnin puute)	Kyllä

Agricultural Schools and Practical Training Centre,
Kaczki Średnie

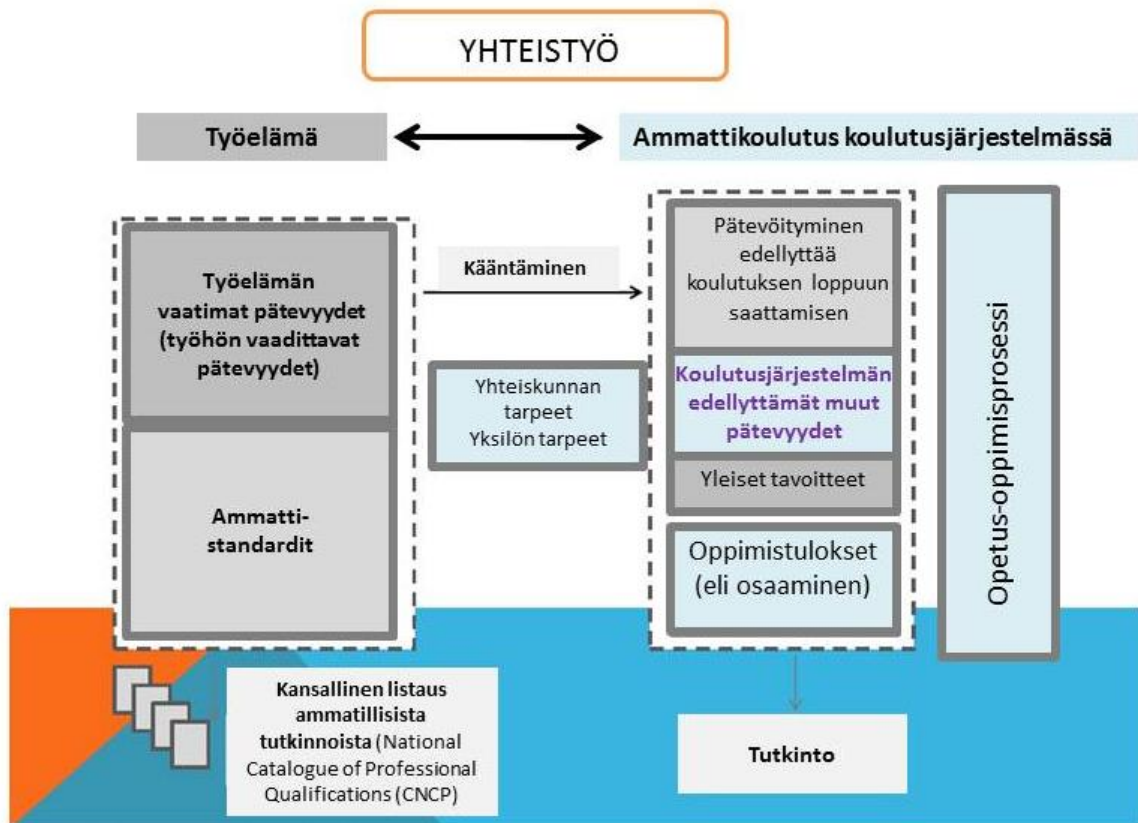
Huom. käännetty suomeksi. Alkuperäinen dia englanniksi.

Tässä prosessissa ammatillisen koulutuksen järjestäjien rooli ja vastuu on lisääntynyt koulutussuunnitelmien suunnittelussa sekä oppimistulosten arvioinnissa. Jotta koulutuksen järjestäjien uutta roolia voidaan tukea, arviointikriteerit täytyy olla määritelty oppimistuloksiin perustuen.

Esimerkki 3

Oppimistulokset ammatillisen koulutuksen tutkinnoissa – esimerkki Espanjasta

Espanjassa on kokemuksia oppimistulosten käytöstä tutkintojen määrittelyssä ”kääntämällä” työllistymisessä vaaditut pätevydet kansallisissa ammattistandardeissa (national Occupational Standards) kuvattuihin. Tämä ”käännösprosessi” edellyttää tiivistä yhteistyötä kaikilla prosessin tasoilla toimialan ja ammatillisen koulutuksen järjestelmän välillä.

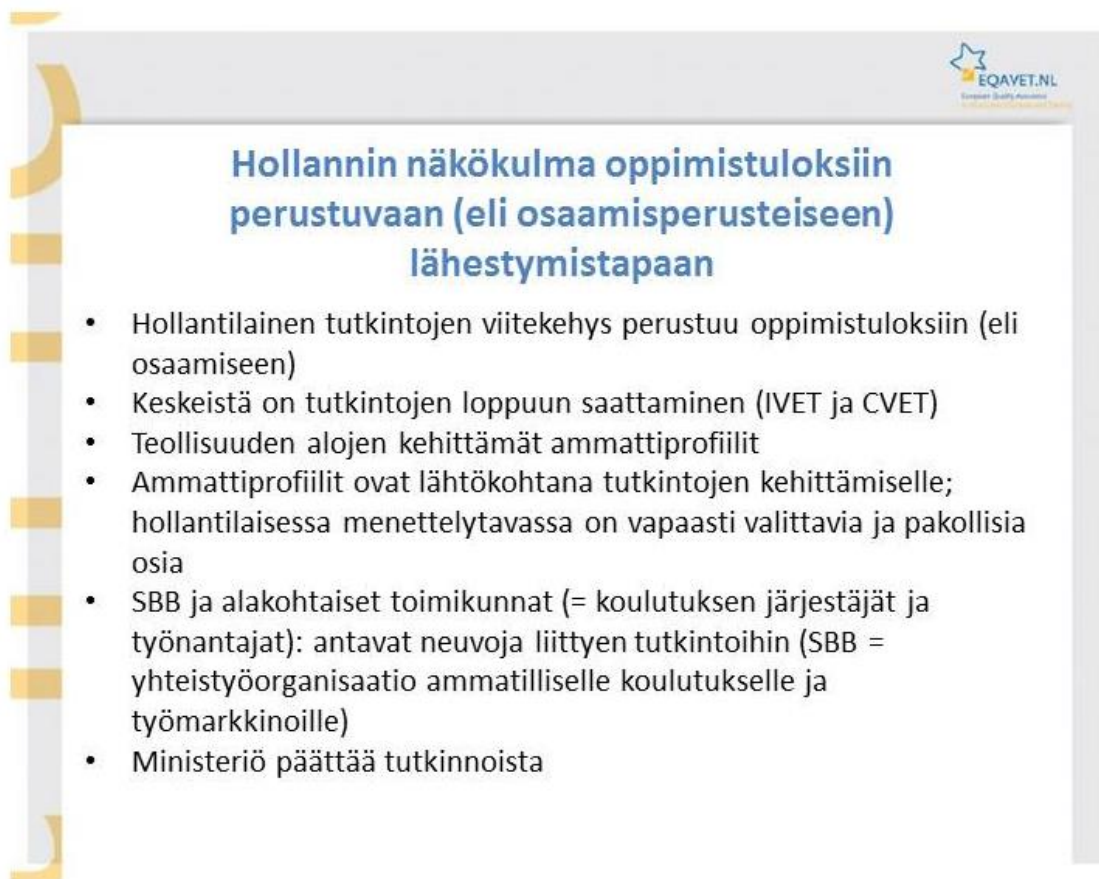

Huom. käännetty suomeksi. Alkuperäinen dia englanniksi.

Esimerkki 4

Oppimistuloksiin perustuva lähestymistapa – esimerkki Hollannista

Hollannissa on mukautuva ja joustava systeemi oppimistulosten määrittelyssä. Lähtökohtana tässä prosessissa on kansallisella tasolla määritellyt tutkinnot ja alojen toimesta määritellyt ammattiprofiilit. Ministeriö päättää tutkinnoista. Tämän jälkeen käydään jatkuvaa vuoropuhelua kaikkien asianomaisten sidosryhmien välillä. Tutkinnot sisältävät pakollisia, ennalta määriteltyjä osia, mutta myös vapaavalintaisia osia, jotka ammatillisen koulutuksen järjestäjät voivat määritellä yhdessä keskeisten sidosryhmien kanssa (relevantit sektori- / alakomiteat). Ammatillisen koulutuksen järjestäjät määrittävät, mitä oppimistuloksia tulee saavuttaa ja vahvistavat ne.

Hollannin näkökulma oppimistuloksiin perustuvaan (eli osaamisperusteiseen) lähestymistapaan

- Hollantilainen tutkintojen viitekehys perustuu oppimistuloksiin (eli osaamiseen)
- Keskeistä on tutkintojen loppuun saattaminen (IVET ja CVET)
- Teollisuuden alojen kehittämät ammattiprofiilit
- Ammattiprofiilit ovat lähtökohtana tutkintojen kehittämiseksi; hollantilaisessa menettelytavassa on vapaasti valittavia ja pakollisia osia
- SBB ja alakohtaiset toimikunnat (= koulutuksen järjestäjät ja työnantajat): antavat neuvoja liittyen tutkintoihin (SBB = yhteistyöorganisaatio ammatilliselle koulutukselle ja työmarkkinoille)
- Ministeriö päättää tutkinnoista

Huom. käännetty suomeksi. Alkuperäinen dia englanniksi.

Esimerkki 5

Yksiköiden oppimistulosten validointi, arviointi ja sertifiointi maanpuolustushenkilökunnalle – toinen esimerkki Hollannista

Hollannista esiteltiin konkreettisia kokemuksia järjestäjätasolta oppimistulosten arvioinnista ja sertifiointista armeijassa. Armeijassa tutkinnot ovat voimassa vain tietyn ajan; näin ollen armeija tarvitsee paitsi päteviä ihmisiä, mutta on myös tärkeää sen varmistaminen, että henkilöt voivat tietyn ajan jälkeen siirtyä siviilielämään uudelleen pätevytyksen kautta.

Siksi yhtäältä kumppanuus erilaisten sidosryhmien kesken ja toisaalta ammatillisen koulutuksen järjestäjien välillä on ratkaisevaa, jotta voidaan taata sekä yhtenäinen tutkinto että uudelleenpätevytymisprosessi.

Lisäksi kumppanuuksien avulla varmistetaan sitä, että ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on käytössä vakiintuneet arviointistandardit koskien arviointivälineitä, arviointivälineiden kehittämisprosessia, opiskelijoiden arviointiprosessia, päätöksentekoprosessia koskien tutkintojen myöntämistä, kaikkien prosessien laadunvarmistusta, henkilöstön pätevyyttä ja sidosryhmien osallistumista eri vaiheisiin jne.

Jotta mahdollistettaisiin puolustusvoimien henkilöstölle tutkinto myös siviilielämää varten, asetettiin muun muassa standardit arvioinnille ja sertifiointille, verrattiin puolustusvoimien henkilöstön pätevyksiä kansalliseen tutkintojen viitekehykseen, suunniteltiin tutkinnon osia perustuen viitekehykseen (NLQF) ja määriteltiin lista ammatillisista pätevyyksistä. Lisäksi asetettiin lautakunta arvioimaan ja sertifiomaan opiskelijat ja varmistamaan näihin liittyvien prosessien laatu. Myös itsearviointia tehtiin ulkoisen arvioinnin lisäksi.

Vuodesta 2013 alkaen maavoimista 800 henkilöä on valmistunut tai osallistuu tällä hetkellä koulutukseen. Lisäksi merivoimista on valmistunut 150, ilmavoimista 25 ja sotapoliiseista 50. Aloja, joille puolustusvoimien henkilöstö valmistui tai valmistuu, ovat muun muassa logistiikka, ICT ja turvallisuusala.